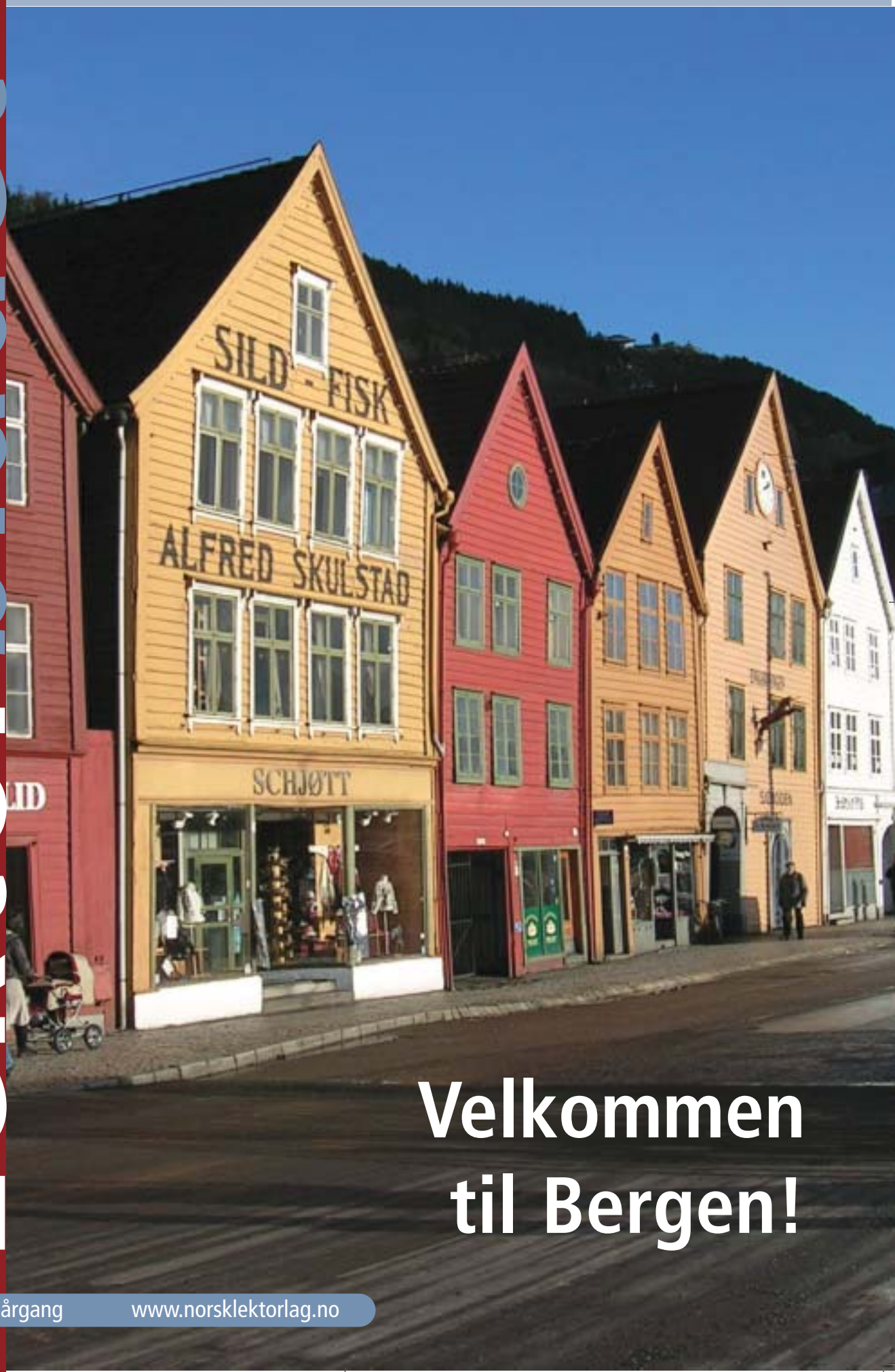

Lektorbladet

Velkommen
til Bergen!

Svein Magne Sirnes
Fungerende ansvarlig redaktør

Ja til mer rettferdige vurderingsformer

Retting er den minst spennende delen av yrket mitt som lektor i videregående skole. Ofte kan det ta utrolig lang tid å komme gjennom en bunke på 25-30 besvarelser i f.eks. engelsk.

For å effektivisere arbeidet har jeg – som så mange andre – prøvd det som kalles "koderetting", og jeg merker at det er et stort fremskritt. Men jeg kunne godt tenke meg at vi i norsk skole gikk enda lenger når det gjelder vurderingsformer som

- er mindre tidkrevende når det gjelder retting enn tradisjonelle prøver/eksamener
- gir en mer objektiv og rettferdig vurdering av elevers kunnskaper og ferdigheter

For det lar seg ikke benekte at lærere slett ikke alltid er enige om hvilken karakter en elevbesvarelse fortjener. I mange fag er det en god del synsing!

Jeg legger ikke skjul på at jeg personlig har stor tro på det som kalles psykometriske tester, dvs. "standardiserte prøver som på en objektiv måte foretar måling og kvantifisering av mentale egenskaper og prosesser". Grunnen er at jeg i flere år har hatt anledning til å arbeide med denne typen vurdering, og ut fra mine erfaringer er jeg ikke det minste i tvil om at vi i større grad burde ut slike vurderingsformer hos oss, i alle fall som et supplement.

Innføring av Nasjonale prøver i Norge (og Nationella prov i Sverige) er et viktig skritt i riktig retning som bør hilses med glede.

Fordelene med standardiserte tester er innlysende:

- Da de består av mange enkeltoppgaver som dekker store deler av pensum, øker deres gyldighet og pålitelighet (eller validitet og reliabilitet, som det heter på fagspråket). Betydningen av flaks og uflaks blir i vesentlig grad eliminert.
- Det tar mindre tid å besvare oppgaver i slike tester enn tradisjonelle åpne spørsmål av typen "Grei ut om...". Det virker motiverende på elevene.
- Oppgaver i psykometriske tester krever minimalt med skrivearbeid fra elevenes side. Også det har en motiverende effekt.
- Det tar mindre tid for lærerne å vurdere besvarelser, noe som er svært viktig når det er et stort

antall elever. Vi kan i stedet bruke tid og ressurser på f.eks. faglig oppdatering og oppfølging av den enkelte elev.

- Vurderingen gjøres på helt objektivt grunnlag. Sensorer påvirkes ikke av elevenes håndskrift og evne til å uttrykke seg skriftlig (med mindre det er et mål i seg selv).

- Vi opparbeider oss statistikk som viser utviklingen av det faglige nivået over tid. Det kan gi skolemyndigheter og lærere grunnlag for å sette inn nødvendige tiltak i tide hvis det viser seg at f.eks. læremidler, metoder, fagplaner og pensum ikke innfrir de krav man stiller til dem.

En rekke land har solide tradisjoner i psykometri. Målet er å få til en så rettferdig og objektiv vurdering som mulig – og det investeres milliardbeløp i forskning for å utvikle mer effektive og tidsbesparende metoder. Mange tester baseres i økende grad på elektroniske plattformer. Det betyr at elevene kan sitte ved en datamaskin og få vite karakteren minutter etter at siste oppgave er besvart.

Mye nytt og spennende ser dagens lys. Amerikanerne har f.eks. utviklet en programvare som kalles e-rater, og som foretar elektronisk dekodning og vurdering av sammenhengende tekster eller det som vi i Norge kaller stiler. Den identifiserer ikke bare ortografiske og grammatiske feil, men også syntaktiske svakheter – og den premierer godt innhold, fine formuleringer og rikt ordforråd. Undersøkelser viser at e-rateren i 98 pst. av tilfellene gir samme karakter som vanlige sensorer.

Det er selvsagt fullt mulig å utvikle lignende programvare for norsk også. Vi må være villige til å prøve ut nye former for vurdering, bygge opp vår kompetanse – og delta i forsknings- og utviklingsarbeid på dette feltet.

Derfor sier jeg ja til Nasjonale prøver og PISA. Det vil ikke bare elever og lærere, men hele det norske samfunnet tjene på.

På grunn av sykdom er redaktør Per Thorvald Larsen for tiden forhindret fra å arbeide med Lektorbladet. I hans fravær har Svein Magne Sirnes sagt seg villig til å gå inn i redaktørrollen, i første omgang for de kommende tre numrene. Sirnes er fylkesleder i Sogn og Fjordane og har lang fartstid i Norsk Lektorlag.

Vi beklager sterkt at Larsen er syk, og vi håper han vil være tilbake i jobb om ikke for lenge. Larsen har vært en pioner i Lektorblad-sammenheng, og oppbyggingen og utviklingen av et blad som leses og anerkjennes langt utenfor våre medlemsrekker, er hovedsakelig hans fortjeneste. Det er ikke lett å gå inn i hans jobb på kort varsel, men i den vanskelige situasjonen som oppstod, sa Sirnes seg villig til å bidra, og vi synes han har gjort en utmerket jobb med å fullføre de ideer og planer som forelå for dette nummeret av Lektorbladet. Vi synes også det er på sin plass å rette en takk til fyl-

keslederen i Hordaland, Svein Einar Bolstad, som har vært til stor hjelp når det gjelder Bergens-innslagene i bladet.

Anne Lise Jomisko har fra første nummer av Lektorbladet skrevet spalten "Tid for bok", men på grunn av andre tidkrevende arbeidsoppgaver har hun måttet si nei takk til å fortsette med spalten. Det er et tap for bladet at Jomisko ikke har anledning til å fortsette med sin presentasjon av moderne nordisk skjønnlitteratur, og vi vet at mange lesere vil savne hennes innsiktsfulle og svært vel-skrevne analyser. Men vi har selvsagt forståelse for hennes arbeidssituasjon, og vi benytter anledningen til å takke henne for at hun har bidratt til å gi Lektorbladet et kvalitetsstempel fra første nummer av.

Otto Kristiansen
generalsekretær

►► Velkommen til Bergen

►► Åslaug Haga skriver i Lektorbladet

►► Statssekretær Helge Ole Bergesen på åpent møte i Hordaland Lektorlag

Leder:

Ja til mer rettferdige vurderingsformer1

Reportasjer og artikler:

Velkommen til Bergen!4

Hilsen fra ordfører Herman Friele6

NLL-leder Gro Elisabeth Paulsen:

– Mediene vet for lite om skolen7

Svein Einar Bolstad i Hordaland Lektorlag:

– Jeg føler meg som en misjonær!9

Kåre Bjørndal i Hordaland Lektorlag:

– Vi må fange opp de unge lektorene!11

Anita Pedersen arbeider ved en kombinert

videregående skole: – Aldri en kjedelig dag!12

Fjell ungdomsskole på Sotra:

60 pst. av elevene velger spansk!14

Personaldirektør Geir Davidsen i Hordaland fylkeskommune:

– Markedsliberalismen vil fjerne lønnsgapet

mellom offentlig og privat sektor15

Statssekretær Helge Ole Bergesen i Hordaland Lektorlag:

– Læreplanene må være enkle å forholde seg til16

Ikke lenger "lektor" på NTNU17

Rektor Eivind Hiis Hauge ved NTNU:

– Hovedtariffavtalen virker demotiverende på lærere17

Universitetet i Bergen:

Bedt om å sløyfe betegnelsen "lektorutdanning"18

Jan B. Ommundsen ved Universitetet i Oslo:

– KS har sovet i timen!19

Lektor Erik Olsen: Skolen, elevene og samfunnet20

Lektor Einar Kr. Steffenak: Skyt ikke bare på Hernes22

Arild Tjeldvoll og Anne Welle-Strand:

En internasjonal kvalitetsskole i Kina23

Fra Sentralstyret: En "privatpraktiserende" skole?26

Gjestetorget:

Åslaug Haga: Ungene våre har en god skole som kan bli bedre27

Kommentar:

Skola 200028

Takk for meg28

Tid for bok:

Nyttig bok om regelverket for videregående opplæring29

Frå Hernes til Clemet – frå plan til marknad?29

Utfordringer for forlagene30

Forsidebildet: Bryggen i Bergen

LEKTORBLADET

Magasin for fag,
skole og utdanning
Utgitt av Norsk Lektorlag
Nr. 1 - Mars 2005 • 4. årgang
ISSN: 1503 – 027X

Keyzers gate 5, 0165 Oslo
Tlf. 23327994
Faks. 23327990
E-post:
lektorbladet@norsklektorlag.no

Ansvarlig redaktør:
Per Thorvald Larsen

Fungerende ansv. redaktør:

Svein Magne Sirnes
Telefon: 48263310

Årsabonnement: kr. 280,-

Annonser:

Gunn Dyrøy
Media Bergen AS
Logemannsgården,
C. Sundts gate 51, 5004 Bergen
Tlf: 55540800
Fax: 55540840
E-post:
gunn@mediabergen.no

Design & trykk:

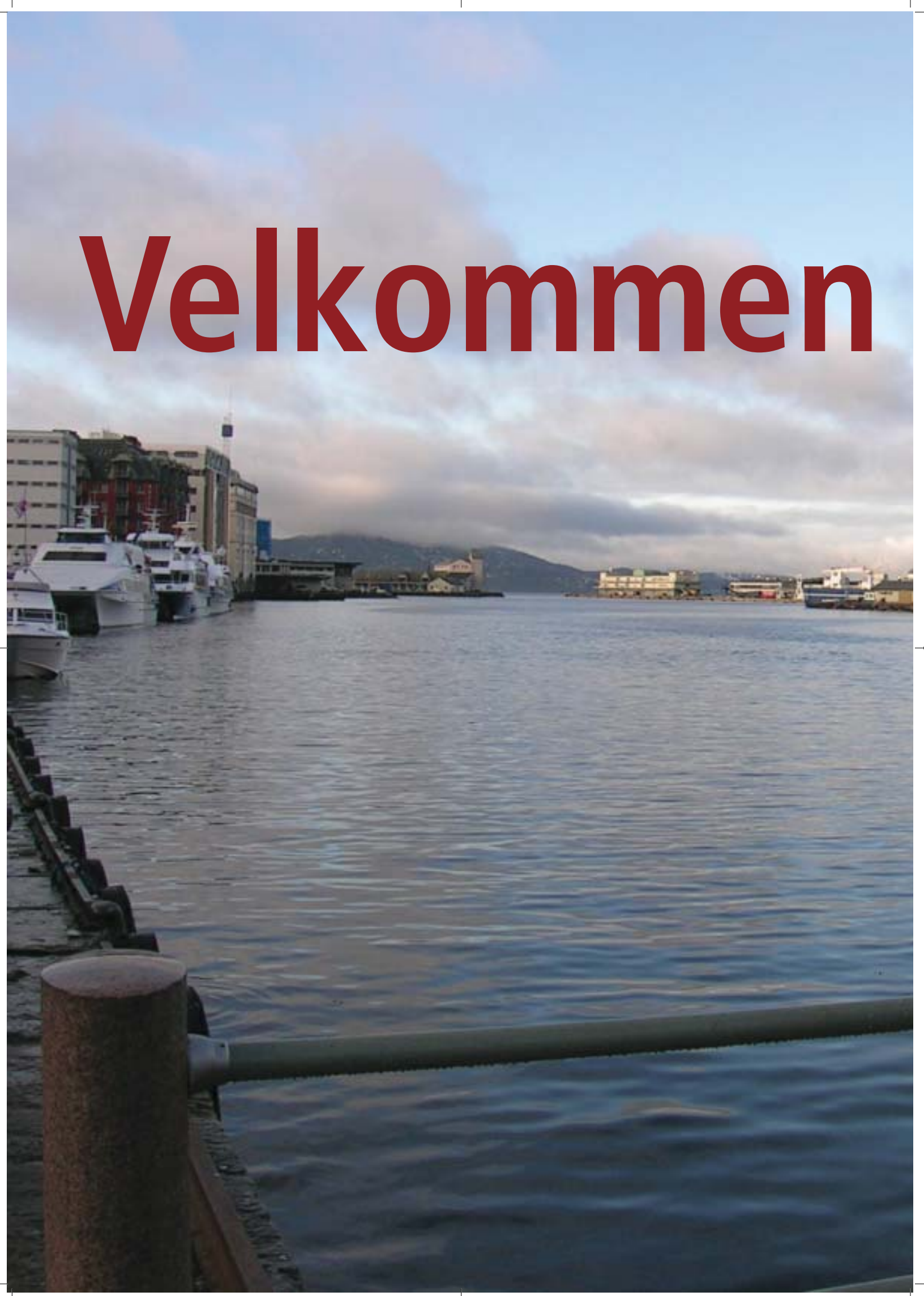
Flisa Trykkeri AS
ane.marte@flisatrykkeri.no
www.flisatrykkeri.no

Utgivelsesplan våren 2005:

nr. 2/2005: 29. april
nr. 3/2005: 10. juni
Materiellfrist: 1 måned før
utgivelsesdato

*Redaksjonen av dette nummer avsluttet
21.02.05*

Velkommen

til Bergen!

Lb Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskilektorlag.no

Heilt sidan Olav Kyrre sigla inn Vågen og grunnla byen i 1070, har Bergen trekt til seg menneske frå alle kantar av landet, ja, også frå nabolanda. Somme kom og drog, andre blei verande. Bergensarane reiste ut og lærte – og gjorde byen sin til ein smeltdigel for kulturalar. Mange vil faktisk seie at Bergen vart den første verkeleg internasjonale byen i Noreg.

Det var rundt hamna byen voks opp. I ein periode i mellomalderen var det så stor trafikk på hamna at Bergen vart den største byen i heile Norden. Det var sjølvstekt derfor hanseatane oppretta salskontor på Bryggen.

Bergensarane er stolte av byen sin og byen sine tradisjonar. Dei tek vare på fortida i ein levande notidsby, der kultur alltid har spela ei viktig rolle. Såleis har Bergen eit av verdas eldste symfoniorkester, det eldste teatret i Noreg, internasjonale festspel og ei rad med museum og institusjonar som er med på å profilere byen og å gi han identitet.

Hotellet som Norsk Lektorlag sitt landsmøte skal haldast på, Scandic Bergen

City, er eitt av dei største konferansehotella i byen og ligg svært sentralt til, berre nokre minutt frå t.d. Torgalmenningen og Den Nationale Scene.

Mars er vårmånad i Bergen, derfor kan det vere ein fest berre å vandre ut i byen, anten på dagen eller om kvelden. Bergen er ein storby med småbysjarm og –atmosfære, ein by som tilbyr den ideelle kombinasjonen av natur, kultur og spanande opplevingar.

Vi veit alle at bergensarane har eit heilt spesielt forhold til veret, men la deg ikkje stanse av at det regnar litt av og til. Finn deg heller ein paraply og ta deg ein tur i dei tronge og bratte smaua.

Folk trivst i Bergen. Innflyttarar blir fort patriotar, seiast det. Jamvel om byen etter kvart har fått mange høghus, verkar det som om han er full av sjarmerande små trehus. Dei klatrar oppover fjellsidene og deler plassen med herskaphus som skodar utovar bykjernen. Her er ei unik og smittande stemning – og folk som vil at du skal føle deg velkommen!

Hilsen fra ordfører Herman Friele

Velkommen til Bergen!

Det er en stor glede for meg som ordfører å kunne ønske medlemmer i Norsk Lektorlag velkommen til Bergen.

Bergen er – som kjent – med sine ca 238.000 innbyggere Norges nest største by. Skoler, universitet og høyskole er noen av våre viktigste samfunnsinstitusjoner.

Vi er på god vei inn i "kunnskapssamfunnet". Dette kjennetegnes av mye nytt, og det stiller spennende krav til både lektorer, lærere og elever.

Skolen skal favne alle, oppgavene er blitt flere, og kravene til kunnskap og kompetanse øker. Det er derfor viktig at vi alle driver et aktivt utviklingsarbeid, som bidrar til å bedre kvaliteten for våre brukere.

Engasjement, inspirasjon og motivasjon er viktig for å fremme læring, og i så henseende kan Bergen by bidra med så vel vakker natur som et aktivt kulturliv. Jeg ser det derfor som et klokt valg å legge Landsmøtet til Bergen.

Som ordfører vil jeg ønske arrangørene til lykke med arrangementet, og gi uttrykk for glede over at Bergen får være vertsby for Norsk Lektorlags Landsmøte i 2005!

Herman Friele
Ordfører

NLL-leder Gro Elisabeth Paulsen: -Mediene vet for lite om skolen

Lb Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskleksorlag.no

Gro Elisabeth Paulsen er leder i Norsk Lektorlag. Foto: P.T.L.

– Mediefolk har liten kunnskap om dagens skole, og ofte tror de at skolen er slik den var da de selv var barn.

Det sier Gro Elisabeth Paulsen i et intervju med Lektorbladet. Men hun er glad for at NLL i økende grad får anledning til å delta i skoledebatten, en debatt som nå først og fremst dreier seg om innhold og kvalitet i skolen.

– Dette er nok det mest positive som har skjedd i løpet av den tiden jeg har vært leder for NLL, legger hun til. Hun synes også debatten er mer nyansert enn på

mange år, men legger ikke skjul på at den også preges av stereotyper og rituelle posisjoner av typen "enten trivsel eller kunnskap" og "enten kadaverdisiplin eller total ettergivenhet". -- Offentliggjøringen av forskningsresultater bidrar heldigvis til å endre dette. Politikere trenger å se sammenhengen mellom de beslutningene de tar og resultatene i skolen. Dersom mediene ikke bryr seg om innholdet i skolen, er jeg redd at heller ikke politikerne gjør det.

"Kultur for læring"

– Har du virkelig tro på at den forestående reformen kan få norsk skole på rett kjøl?

– Jeg vet ikke. Jeg tviler ikke på at Gudmund Hernes hadde de beste intensjoner med reformene på 90-tallet. Når vi ser utviklingen og resultatene, blir jeg pessimistisk.

– Hva vil skje på det skolepolitiske området hvis det blir regjeringsskifte til høsten?

– Det tør jeg ikke spekulere i nå. Stortinget stod relativt samlet bak "Kultur for læring" (Stortingsmelding nr. 30, 2003-04). Jeg antar at valgkampen vil klargjøre de skolepolitiske motsetningene som finnes. Det jeg frykter mest, er en økende populisme i skolepolitikken.

Reformpedagogikk

– Sett at en nyutdannet lektor som har tro på reformpedagogikk, vil melde seg inn i NLL – er hun velkommen?

– Selvfølgelig er alle lektorer velkomne! Vi trenger særlig medlemmer som vil bidra til en aktiv og åpen pedagogisk debatt. Norsk Lektorlag ønsker ingen metodetvang i skolen og mener at høyt utdannede fagfolk er de beste til å prøve ut og vurdere ulike metoder. Når visse "progressive" metoder er kommet i vanry blant mange av våre medlemmer, kommer det nok av at de er innført som aktiviteter uten faglig mål og mening.

– Hva kan vi gjøre for å bli mer synlige i mediene?

– Det er ikke greit å profilere en organisasjon som ønsker en nyansert og faglig forsvarlig skoledebatt innenfor en tabloid medievirkelighet som helst vil ha konflikter, klare kontraster og skandaler. Vår viktigste oppgave er å formulere og reise spørsmål og være den kritiske røsten som peker på keiserens manglende klær. Det er viktig å følge med på debatten og komme med innspill til aktuelle saker.

– Mange mener at det alltid har eksistert en skjult læreplan i skolen – og at mange har fulgt den, uansett vidløftige pedagogiske ideer fra sentrale skolemyndigheter...

– Det er helt klart at det finnes en skjult læreplan, men siden den er uformell og uskreven, vil den være noe forskjellig fra skole til skole. Når professor Arild Tjeldvoll peker på at vi har en "antikunnskapsskole", snakker han om en skjult læreplan som ingen offentlig myndighet vil vedstå seg å ha innført. Det samme gjelder "ettergivenesskulturen" som andre forskere har pekt på. Den "skjulte læreplanen" endres meget langsomt, men den påvirkes av ulike incentiver og av mangel på sådanne.

– *Hva er ditt syn på Teknas forslag om å la sivilingeniører uten pedagogisk utdanning slippe til i skolen?*

– Det er et innspill i debatten om hva vi skal gjøre med mangelen på realister. Dersom en skole ikke kan skaffe kvalifiserte folk og må ta til takke med ufaglærte, må de først og fremst vurdere dem som kan dokumentere kvalifikasjoner i de aktuelle fagene. En sivilingeniør uten pedagogisk utdanning vil kunne bli en dyktig realfaglærer dersom han i utgangspunktet har en viss ydmykhet overfor oppgaven og innser at undervisningsarbeid krever både kunnskap, innsikt og mestring av "håndverket". En skole som må ta i bruk fagfolk uten pedagogisk utdanning, må gi dem støtte og legge til rette for videreutdanning. Jeg antar at en som har bestått sin diplomeksamen, også har tilegnet seg en studieteknikk og læringsstrategier som vil gjøre det greit å arbeide seg fram til pedagogisk eksamen. Det vil være positivt for skolen å få inn slike folk som er villig til å prøve noe nytt, lære noe nytt og samtidig bringe med seg erfaring fra andre bransjer.

Trang økonomi

– *Hvilke forventninger har du til det kommende landsmøtet i NLL?*

– Jeg har deltatt på alle landsmøtene siden i 1999 og gleder meg hver gang. Jeg har forventninger til opprivende debatter med interessante synspunkter og folk som har sine meningers mot. Det viktigste ved landsmøtene er at de styrker lektoridentiteten

– *Hvilke utfordringer står NLL overfor?*

– Det vanskeligste området er lønnspolitikken. Vi trenger flere medlemmer for å bli sterkere, både lokalt og sentralt.

– *Hvordan ser NLLs økonomi ut? Noen utfordringer?*

– Vi har trang økonomi, et lite sekretariat og er vant til at alle må ta i et tak der det trengs. Norsk Lektorlag er preget av dugnadsånd og har mange idealistiske tillitsvalgte som arbeider for liten eller ingen godtgjøring. Det positive ved trang økonomi er at vi ikke virker tiltrekkende på folk med ambisjoner om å bli pamper. Det negative er at vi ikke kan holde så mange kurs og samlinger som vi skulle ønske. Vi merker særlig at overgangen fra statlig område til KS gir mindre pengestøtte til opplæring av tillitsvalgte. Dette må kompenseres ved økt medlemsvekst.

– *Hva kan vi gjøre for å øke oppslutningen om organisasjonen?*

– Vi får mange tilbakemeldinger som tyder på at lektorer nøler med å melde seg inn hos oss selv om de er enige i programmet vårt og håper at vi skal lykkes. Det beste som kan gjøres er at hvert eneste medlem av Lektorlaget vervet minst en slik "enig kollega".

– *Tror du de som stiftet NLL i 1997, hadde regnet med flere eller færre medlemmer sju-åtte år senere?*

– Stifterne den gangen var uredde og energiske idealister. Jeg tror ikke de tenkte seg at så mange lektorer ville være så nølende når noen først fikk etablert et nytt Lektorlag. Samtidig var de nok klar over at Norsk Lektorlag ville bli motarbeidet. Vi ble som kjent saksøkt fordi vi tok navnet Norsk Lektorlag, og det ble lagt hinder som forsinket medlemskapet vårt i Akademikerne. Stifterne i 1997 visste godt at det ville kreve en kraftanstrengelse å etablere en ny fagforening.

Faglig oppdatering

– *Mange akademikere legger vinn på å*

holde seg faglig oppdatert. Det gjelder kanskje spesielt leger og tannleger, men også jurister. Er det ditt inntrykk at lektorer følger like godt med i sine fag? Kjenner for eksempel de som har tysk hovedfag, til hva som skrives i Tyskland i dag – og til debatten om den tyske rettskrivningen? Er det mange som "ruller ned gardinen" etter at de har tatt sitt hovedfag? Og hvorfor skriver ikke lektorer faglige artikler slik som for eksempel leger?

– Jeg har inntrykk av at det er store forskjeller på hvor godt lektorer holder seg faglig oppdatert. Noen er meget interessert i fagområdet sitt og holder seg stadig oppdatert, andre kaster seg over nye fagområder og deltar aktivt i et mangfold av kulturelle aktiviteter. Det er dessverre slik at skolen som arbeidsplass ikke har stimulert og belønnet systematisk faglig oppdatering. På enkelte skoler har klimaet vært direkte antiintellektuelt, og man har måttet skjule sine akademiske interesser for å ikke framstå som elitistisk. Dette svekker de faglige ambisjonene og kan ha ført til at enkelte lektorer har resignert og lagt sine faglige interesser på hylla. På den annen side blir de fleste lektorer stimulert av faglig interesserte elever og legger ofte mye arbeid i å imøtekomme dem som stiller friske og nysgjerrige spørsmål. Alle trenger faglig anerkjennelse for å gjøre en god jobb, og lektorer som opplever dette sammen med elevene, holder motivasjonen oppe selv om skolens personalpolitikk virker motsatt.

Lektoridentitet

– *Finnes det en egen "lektoridentitet" – eller aksepterer stadig flere at vi egentlig bare tilhører den store og etter manges mening litt grå og anonyme gruppen "lærere"?*

– På en del skoler har det vært brudd på god tone å nevne at man er lektor, for man skal ikke tro at man er noe. Bak denne undertrykkingen av lektortittelen ligger selvfølgelig en motvilje mot å belønne den økonomisk. Mange har hatt en klar økonomisk interesse av å gjøre den sjuårige lektorutdannelsen til et spørsmål om tittel og snobberi, ikke et

spørsmål om kompetanse. Tåkeleggingen av den reelle, økonomiske interessekonflikten har lammet all diskusjon om undervisningskompetanse i skolen det siste tiåret. Lektoridentiteten har derfor mange steder "gått under jorda". (Vi har kalt det å være "skaplektor".) De siste årene har dette endret seg, og vi er så ubeskjedne at vi tror stiftelsen av Norsk Lektorlag har bidratt til dette. Det er igjen blitt lov å hevde at et hovedfag, en diplomoppgave eller en mastergrad er en særskilt utdanning som er nødvendig i skolen. Universitetene melder om en økende interesse blant studenter som ønsker å bli adjunkter og lektorer. Diskusjonen etter PISA og TIMSS viser økende bevissthet om at skolen trenger lærere med høyere fag-

ge kvalifikasjoner. Lektortittelen opplever en renessanse.

– *Grovt regnet utgjør NLL en brøkdel av Utdanningsforbundets medlemmer. Mange mener vi i det lange løp bare vil bli skviset. Tror du det?*

– Lektorene blir etter min mening forsoekt skviset uansett. De lektorene som er medlemmer av Utdanningsforbundet, utgjør et lite mindretall i egen forening, ca. 5 %. Lektorene utgjorde en atskillig større andel i det gamle Lærerforbundet, men ble likevel lønnsstapere sammenlignet med andre lærergrupper. Dannelsen av Akademikerne representerer et klart brudd med de store fagorganisasjonene som ivaretar grupper med lav eller mid-

dels utdanning. De tradisjonelle lønnsoppgjørene innenfor offentlig sektor har vært brukt som et fordelingspolitisk virkemiddel. Dette har gjort offentlig ansatte akademikere til lønnsstapere. Akademikerne har som mål at akademikere i offentlig sektor skal tjene like mye som i privat sektor. Da må fordelingspolitikken heller ivaretas av skattesystemet, og byrdene bli fordelt likt mellom ansatte i privat og i offentlig sektor. Norsk Lektorlag er en liten forening, men har tro på at samarbeidet innenfor Akademikerne vil gi resultater. Ikke minst fordi offentlig sektor må kunne rekruttere og beholde folk med høy utdanning.

Svein Einar Bolstad i Hordaland Lektorlag: – Jeg føler meg som en misjonær!

 Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norsklectorlag.no

– **Jeg hadde ingen identitet lenger, og jeg var frustrert og forarget over at min tidligere fagforening fremsto som tafatt og impotent i skole- og lønnspolitiske spørsmål.**

Slik begrunner lederen for Hordaland Lektorlag, Svein Einar Bolstad, beslutningen han tok i 1998 om å bli medlem av Norsk Lektorlag. Den nå 58 år gamle tyskfilologen hadde aldri vært aktiv i noen fagforening før, men han hadde klare meninger om foreningen han gikk ut av.

– Ledelsen i den foreningen godtok årviss reallønnsnedgang. De førte en mislykket lønnspolitikk. De aksepterte at stadig mer arbeid ble lagt på under-

visningspersonalet uten noen form for kompensasjon. De "kjøpte opp" streiker og la dem ned. Ja, de var som gammelkommunisten som mener at de vil seire til slutt. De hadde nemlig tro på de samme gamle metodene som ikke hadde virket på årevis: Løfte alle eller ingen med like store kronebeløp. Når det gjaldt skolepolitikk, godtok de alt mulig pedagogisk tøv som ble tredd nedover hodene på oss. Kursen ble dreid slik at skolen i økende grad ble en varmestue og sosial klubb uten det faglige innhold jeg alltid har ment den bør ha. Fag ble erstattet av lek. Å være skoleflink ble sett ned på. Men heldigvis har den pedagogiske vinden snudd. Å lese kommentarene til resultatene av PISA- og TIMSS-undersøkelsene er som å lese sitater fra Norsk Lektorlags program. Mange har motstrubende måttet innse at

vi har hatt rett i vår kritikk av utviklingen i skolen. Det burde virke positivt på rekrutteringen, for jeg vet at mange ser det på samme måte som meg.

– *Ja, apropos rekruttering. Hordaland Lektorlag er ett av de største fylkeslagene i landet. Hvordan har dere greid å vokse så sterkt på relativt få år?*

– En av grunnene er trolig at vi bevisst har valgt å profilere Lektorlaget i presse og kringkasting. Oppskriften var bl.a. klar tale i en del utspill som skapte store overskrifter. Vi sa klart fra om en del urimeligheter. Dermed er det blitt kjent at vi eksisterer og står for et alternativ. I oppbyggingen av fylkeslaget har den strategien tydeligvis båret frukter. Norsk Lektorlag har for øvrig i sin medlemsmasse mange gode ambassadører som gjennom målrettet arbeid kan bidra til at kunnskap kan bli et honnørord igjen. Men vi må dessverre arbeide mot fordommer og avsanne rykter som settes ut. Vi må få fram at Norsk Lektorlag vil ha en moderne skole der lektorene er de fremste bidragsyterne til god formidling og tilegnelse av kunnskap og ferdigheter. Med vår solide faglige og pedagogiske bakgrunn er det vi – fagfolkene – som vet best, ikke de som sitter bak skrivebordene og pønser ut ubrukelige teorier. Legene lar ikke politikernes synsing bestemme metodene for pasientbehandling. Hvorfor skal vi gjøre det? Vi vet selv best, for vi er fagfolkene. Dette må vi hevde med styrke.

– *Er det noen bestemte organisasjonssaker du er spesielt engasjert i?*

– Jeg anser som overmåte viktig at vi greier å få nye medlemmer. Det er ikke nok at folk sympatiserer med oss. De må melde seg inn! Det gir styrke. Jeg føler meg litt som en misjonær: Jeg brenner for å fremme det jeg tror på. Når skolearbeid utgjør en så stor del av livet mitt, er det viktig at det er meningsfylt. Jeg skulle også ønske at alle som har tillitsverv, hadde nok tid til å gjøre en skikkelig jobb. Slik er det ikke i dag.

– *Hvordan ser du som tyskfilolog på språkfagenes fremtid i forbindelse med den omlegningen av grunnskolen og videregående skole som "Kultur for læring" legger opp til?*

– Personlig tror jeg det var et feilgrep å vedta at alle elever i ungdomsskolen skal ha opplæring i 2. fremmedspråk. Etter 15 år i grunnskolen vet jeg en del om hvor utrolig store problemer mange elever har med både norsk og engelsk, og så skal de ha et tredje språk i tillegg! Jeg er skeptisk avventende. Jeg tror ikke på noen hokus-pokus-metoder. De som tror de har en uprøvd supermetode i bakånd, tror nok feil. Den kommunikative metode har mislyktes grundig. Ingenting ligger til rette for den, av mange grunner: Vi kan ikke innbille oss at vi har for eksempel et tyskspråklig miljø rundt oss som er godt nok til at denne metoden virker. Et par dobbelttimer i uken er langt fra nok. Daglig trening og hard jobbing må til, slik som i idrett. Å tro at

man kan klare videregående skoles krav gjennom læring av noen fraser med turisttysk, er å lure seg selv. Mange lærere i 2. fremmedspråk er dessuten selv så faglig svake at de må regnes som ufaglærte. De lærer språket sammen med elevene. Det har ikke gått opp for folk flest at vi om kort tid ikke bare har en realfagkrise, men også en fremmedspråkkrise i dette landet.

– *Vi leser daglig mye negativt om norsk skole. Men noe positivt må vi vel kunne si om yrket og arbeidsplassen vår?*

– Den kjekkeste delen av jobben er tiden med elevene. Den går fort, altfor fort i mange tilfeller, særlig der hvor jeg har lærevillige elever, og dem har jeg faktisk mange av. De aller fleste elevene er kjekke, til tross for at man gjennom pressen kan få inntrykk av noe annet. Kunnskapsformidling for interesserte elever er det som holder gløden oppe. Kontakten med gode kolleger i det daglige er også inspirerende.

– *Jeg går ut fra at du som leder for Hordaland Lektorlag for tiden er travelt opptatt med å forberede NLLs landsmøte.*

– Ja, det er mange biter som skal falle på plass før møtet åpnes, men veldig mye av dette tar Norsk Lektorlags generalsekretær og leder seg av, som begge gjør en stor og helhjertet innsats. Landsmøtet er totalt sett svært ressurskrevende for foreningen, men også en viktig begivenhet for mange medlemmer.

Kåre Bjørndal i Hordaland Lektorlag: – Vi må greie å fange opp de unge lektorene!

 Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskleksorlag.no

Kåre Bjørndal kjenner området der landsmøtehotellet ligger bedre enn noen andre av Norsk Lektorlags medlemmer. Det var nemlig her den 59 år gamle realisten vokste opp.

Den gang bodde det familier i alle hus, og det var masse barn i gatene. Nå er det stort sett studenter som bor der, og det er langt mellom barna. – Det var enkle leiligheter, og de unge lærte seg raskt betydningen av felleskap og samhold. Men vi fikk også prentet inn i oss hvor viktig det var å utnytte våre evner og skaffe oss en utdanning, forteller han.

Kåre Bjørndals foreldre kom fra distriktet, og de hadde ikke økonomiske muligheter til å skaffe seg den utdanningen som de så gjerne ville. Til gjengjeld gikk de helhjertet inn for at i hvert fall barna deres skulle få det.

Etter at han fullførte cand.mag.-eksamen, fikk han en timelærerstilling ved et privat gymnas i Bergen. Senere ble det hovedfag i fysikk og et vikariat på en fylkeskommunal skole, samtidig som han tok pedagogisk seminar. På den tiden var det få ledige stillinger i gymnaset, men stort behov for realister i ungdomsskolen i Bergen.

Jeg begynte i ungdomskolen på Nygård, der jeg selv hadde vært elev mange år tidligere. Å være organisert var for meg selvfølge, så jeg ble medlem av det daværende Norsk Lektorlag. Etter hvert ble det vedtatt at flere organisasjoner med ulik bakgrunn og medlemsmasse skulle gå sammen og danne et nytt forbund, men da syntes jeg spennvidden ble så stor at jeg meldte meg ut, selv om det på det tidspunkt ikke fantes noe alternativ. I flere år ble jeg gående som uorganisert og fikk selvfølgelig høre at jeg snyltet på mine kolleger. Rent tilfeldig fikk jeg så vite at det var snakk om å danne en ny fagforening for lektorer i Trøndelag. Jeg tok kontakt og fikk fylldig informasjon om arbeidet som var startet på Ås. Dermed ble jeg med i interesseorganisasjonen ULF. Så ble Norsk Lektorlag stiftet, en organisasjon jeg følte stod for det jeg mente. Jeg ble leder av valgkomiteen i NLL og var aktivt med da Hordaland Lektorlag ble etablert. Jeg var først kasserer og er nå nestleder. I tillegg er jeg plasstillitsvalgt ved Fyllingsdalen videregående skole og vikarierer for tiden som hovedtillitsvalgt.

– Hordaland Lektorlag er et av våre største fylkeslag. Dere har også mange flere medlemmer i grunnskolen enn andre fylkeslag, og dere greier å profilere dere i Bergens Tidende. Hva er hemmeligheten bak denne strategien?

Kåre Bjørndal

– Det er nok flere grunner til det, men det må vel sies at våre fylkesledere – Per Svein Dufva og Svein Einar Bolstad – har gjort en formidabel jobb og må ta hovedæren. Oppslagene i BT har ført til en jevn og sikker medlemsvekst. Mange har oppdaget at NLL finnes – og at vi har synspunkter som er like deres. Det har selvfølgelig også vært viktig at vi har kunnet gi informasjon om våre bank- og forsikringstilbud. Vi har også arrangert en del sosiale sammenkomster, og vi har hatt flere åpne medlemsmøter med en kjent foredragsholder eller et panel av politikere som trekkplaster. Det er ikke minst viktig at de tillitsvalgte ute på skolene tør stå fram som representanter for NLL og fortelle sine kollegaer hva vi står for.

Medlemsveksten til tross, Kåre Bjørndal erkjenner at det er vanskelig å få eldre kolleger til å skifte fagforening, selv om de egentlig mener det samme som Norsk Lektorlag. Av den grunn understreker han betydningen av å få rekruttert de unge lektorene som begynner i skolen. I Hordaland er det en del studentmedlemmer som nå vil bli aktivisert for å få med enda flere, samtidig som de kan gjøre NLL oppmerksom på hvilke behov denne gruppen har, for eksempel på arbeidsmarkedet.

– Vi må greie å fange opp de unge. Samtidig må vi fortsette å være en medlemsnær organisasjon med tillitsvalgte som tar seg av medlemmenes interesser på en god måte i store og små saker, både lokalt på skolene og på fylkes- og kommunenivå. I Hordaland har vi også forsøkt å nå ut til skoler uten NLL-lag ved å få legge ut eksemplarer av Lektorbladet, og vi håper det vil gi resultater.

– *Sivilingeniørene sier skolen må åpne seg for dem selv om de ikke har pedago-*

gisk utdanning. Hva er din kommentar til det forslaget?

– For å være ærlig er jeg stygt redd mange sivilingeniører vil se på undervisningsarbeid som en "vente-jobb", noe jeg har sett flere enkeltteksempler på, så det forslaget er jeg ikke udelt begeistret for.

– *Realfagene skal styrkes i tiden fremover. Det er vel noe du setter pris på?*

– Det er klart det er ønskelig med økt timetall i realfag i grunnskolen. Det skal samtidig bevilges betydelige midler til å styrke kompetansen til lærerne. Jeg er likevel i tvil om man vil få et godt resultat om man satser for store midler over et relativt kort tidsrom. Det føles nesten som en panikkhandling for å rette opp år med likegyldighet når det gjelder kompetanse og faglig tyngde. I grunnskolen er det også grunn til å frykte man vil nøye seg med minimumskravene ved denne kompetansehevingen.

– *I videregående skole skal matematikk gjøres obligatorisk også på Vg2. Hva synes du om det forslaget?*

– Det er en plan jeg ikke har noe sans for. Mer matematikk enn det som er obligatorisk i dag, er ikke nødvendig for dem som ikke har en genuin interesse for faget. Mye vil imidlertid avhenge av innholdet i de nye læreplanene. Jeg håper selvsagt det blir tid til en reell høringsrunde der innspill tas på alvor. Det burde etter min mening være to helt ulike og atskilte kurs i matematikk, ett for dem som har nok med å klare det som trengs i dagligliv og i de fleste yrker – og ett for dem som vil satse på matematikk og realfag. Dermed kunne man kanskje nærme seg en linjestruktur i videregående skole, og det ville igjen gjøre det mulig å gi spesiell kompetanse for videre studier. Foreløpig er det så mange usikkerhetsmomenter ved omlegningen at det er vanskelig å se om vi virkelig får en styrking av realfagene, til tross for god vilje og store investeringer.

Anita Pedersen arbeider ved en kombinert videregående skole: – Aldri en kjedelig dag!

Svein Magne Simes
lektorbladet@norskleksorlag.no

Med sine 34 år er Anita Pedersen blant de yngste i Norsk Lektorlag, som hun ble medlem av i 2003. Hun følte seg forbigått flere ganger i diverse lønnsoppgjør og valgte derfor å bli med i en organisasjon som kjemper for hennes interesser, som hun uttrykker det.

Hun er filolog med fagkretsen engelsk, norsk og lingvistikk og underviser ved Laksevåg videregående skole. Vi spurte henne hvordan arbeidsmarkedet var for lektorer i Norges nest største by.

– Det kan nok være vanskelig. Mange må gå som "løsarbeidere" i flere år før de får en fot innenfor. Jeg begynte på Laksevåg i 1996, altså for over åtte år siden. Likevel opplevde jeg å bli over-tallig i fjor, men heldigvis ble det en åpning slik at jeg fikk fortsette. Jeg har

primært undervist på yrkesfaglige studieretninger, men i år har jeg 10 timer norsk på allmennfaglig påbygning, i tillegg til lærlingeklasser i engelsk og norsk på byggfag.

– *Mange har dårlige erfaringer med påbygningsskissene. Hvordan liker du deg der?*

– Det er ingen tvil om at det kan være veldig tungt, ettersom mange elever som velger dette året, kommer fra yrkesfag der allmennfag som engelsk og norsk

Anita Pedersen

har relativt lav status. Pensum i norsk er ekstremt tungt for mange. Enkelte har neppe lest en eneste roman i hele sitt liv – og må gjennom et pensum som består av fem-seks verk ... Jeg føler med elevene i deres frustrasjon. Dette er krevende, og det forutsetter mye tilrettelegging fra lærerens side. Jeg lurer på om ikke det beste ville være å avskaffe dette alternativet og heller styrke allmennfagene på grunnkurs og VK1. Mange elever opplever å komme til kort. De klarer rett og slett ikke å oppfylle de faglige kravene som blir stilt. Mange av dem ender opp med vitnemål som gjerne ikke kan brukes til så mye når det gjelder fremtidige studier. Men jeg setter overmåte stor pris på å få jobbe med forskjellige elevgrupper.

Anita Pedersen synes det er utfordrende å prøve å få elever engasjert i emner som gjerne ikke ligger deres hjerte nærmest.

Laksevåg videregående er en kombinert skole med både yrkesfaglige og allmennfaglige studieretninger og en meget sammensatt elevmasse, noe som stiller store krav til lærerne.

– Vi må tenke alternativt og kreativt hele tiden, og det er av stor betydning at en kan bruke seg selv for å få elevene engasjert. Her er aldri en kjedelig dag, sier hun.

I november 2004 ble Anita Pedersen valgt inn i juryen for skoleprisen som er en del av Holbergprisen. I juryen satt forskere fra universiteter og forskningsinstitusjoner.

– Vi mottok mange flotte elev- og lærerbidrag fra seks forsøksskoler, hovedsakelig katedralskoler, og temaet var "Lik rett for alle?". Det var spennende å få være med på prosjektet og å arbeide

sammen med forskere. Jeg var litt bekymret for at vi skulle være veldig uenige i vår bedømmelse av bidragene, men det var relativt stor enighet i gruppen. Å vurdere elevarbeider kan jo ofte være preget av usikkerhet, men det føltes betryggende å konstatere at en lektor i videregående skole stiller de samme høye faglige krav som forskere.

Neste år vil prosjektet bli utvidet til 10 videregående skoler i Norge. Temaet for 2005 er "Ungdom forsker på ungdom", og invitasjonen til å delta gikk ut til skoler i januar.

– Jeg tror at Holbergprisen kan være med på å styrke interessen for samfunnsfag, humaniora, jus og teologi. Det er også en lærerpris på 15000 kroner, og den kan nok inspirere lærere til å utvikle kreative prosjekter, sier Anita Pedersen til slutt.

Fjell ungdomsskole på Sotra: 60 pst. av elevene velger spansk!

Lb Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskleksforlag.no

I 2002 kunne Fjell ungdomsskole i Hordaland – som den første i fylket – tilby elevene spansk som 2. fremmedspråk. I dag er spansk det desidert mest populære valgfaget ved skolen og leses av 60 pst. av elevene. At spansk er på fremmarsj, bekreftes også av statistikk fra Universitetet i Bergen, der det nå er fremmedspråket med størst "vektallproduksjon".

For oss som underviser i spansk, er dette selvsagt en gledelig utvikling, men det stiller oss også overfor store utfordringer, ikke minst av pedagogisk art, sier lektor Turid Houge ved Fjell ungdomsskole, der hun er arbeidsplassutvalgt, samtidig som hun er hovedtillitsvalgt for NLL-medlemmene i kommunen.

– Når alle elevene neste år må velge tysk, fransk eller spansk, bør det etter mitt syn være anledning til å ha grupper med hovedvekt på f.eks muntlig språkbeherskelse eller grammatikk. Sammenholdte klasser i store grupper er nemlig en dårlig løsning. Jeg har nå 28 elever i spansk i 10. klasse med svært stor spredning. Dette har jeg tatt opp med elevene, og de sier seg enig i at det ville være en fordel å ha to ulike kurs. På private skoler som Danielsen ungdomsskole på Sotra har det lenge vært organisatorisk differensiering i bl.a. matema-

tikk, så hvorfor ikke prøve noe lignende i et språkfag? spør hun.

Ifølge forslaget til ny læreplan for 2. fremmedspråk skal det være et mål å få elevene opp på nivå A2 (i henhold til the Common European Framework) etter 10. klasse. – Dette er greit for svake og middels sterke elever, men hva med de flinkeste? fortsetter Turid Houge og etterlyser noen tanker om grammatikkens plass i den nye læreplanen. – For de flinkeste elevene er ikke A2 noen utfordring i det hele tatt. Jeg synes også planen virker veldig generell og uklar når det gjelder hva elevene skal lære. Som lektorer flest har jeg alltid vært opptatt av at elevene skal lære mest mulig, også i spanskfaget, sier hun.

Ved Fjell ungdomsskole har det alltid vært et mål å ansette lærere med høy faglig kompetanse. Av vel 50 lærere er ikke mindre enn 10 lektorer. Også skolens rektor har cand.philol.-eksamen med tysk hovedfag. Det er ikke tvil om at den faglige tyngden gir uttelling. Skolen ligger nemlig helt på topp når det gjelder resultater. I 2004 fikk for eksempel 60 pst. av elevene 4 og 5 ved skriftlig eksamen i engelsk.

Som tillitsvalgt har Turid Houge en ressurs på 0,3 timer. Det blir derfor mye "gratisjobbing", ettersom hun deltar på en rekke møter på skole- og kommunenivå.

Turid Houge

– Ved de lokale forhandlingene i høst forhandlet jeg alene på vegne av de to andre NLL-medlemmene. Resultatet var bra, og jeg ble møtt med forståelse og velvilje av ledelsen i kommunen. Det ble for eksempel gitt kr. 5000 til alle fransk- og spansk lærerne ettersom det har vært vanskelig å rekruttere og beholde kvalifiserte folk, forteller hun.

Ved Fjell ungdomsskole er det flere lærere som sier rett ut at de sympatiserer med Norsk Lektorlag – selv om de ikke er medlemmer.

– Når vi nå etter hvert får lektorer som har et femårig studium bak seg, mener jeg at folk med like lang utdanning på cand.mag.-nivå bør få bli medlemmer i NLL. Da ville vi nok bli enda sterkere på ungdomstrinnet, sier hun til slutt.

Personaldirektør Geir Davidsen i Hordaland fylkeskommune: – Markedsliberalismen vil fjerne lønns- gapet mellom offentlig og privat sektor

 Svein Magne Simes
lektorbladet@norsklektorlag.no

Personaldirektør Geir Davidsen

Det er ingen selvfølge at de som sitter i administrative stillinger, skal tjene mer enn de som rapporterer til dem. Prinsippet om at man må søke seg over i en lederstilling for å oppnå høyere lønn, har ikke gyldighet lenger og hører historien til.

Det sier personaldirektør Geir Davidsen i Hordaland fylkeskommune i en samtale med Lektorbladet.

Fargerik, åpen, imøtekommende og utradisjonell er ord som tillitsvalgte bruker om fylkeskommunens personaldirektør. Han har stelt med personaladministrasjon i hele sitt yrkesaktive liv og har klare synspunkter på hva som kjenne-tegner en god offentlig personalpolitikk.

– Folk stiller i dag helt andre krav til offentlig tjenesteyting enn tidligere. Det betyr at det vi må ut og konkurrere om de beste medarbeiderne, også i skolen. Skal vi gjøre oss forhåpninger om å lykkes, må partene lokalt – dvs. på kommunalt eller fylkeskommunalt nivå – utvikle prinsipp og lokalt tilpassede incen-

tiver for å rekruttere og holde på topp utdannet arbeidskraft. Som følge av det er jeg bl.a. opptatt av å få til alternative karriereveier for f.eks. lektorer.

– *Fersk statistikk bekrefter at akademikere i privat sektor tjener betydelig mer enn offentlig ansatte med like lang eller lengre utdanning. Vil ikke det bety at skolen vil komme i annen rekke når folk med høyere utdanning skal velge yrke?*

– Jeg er faktisk overbevist om at markedsliberalismen som vi har i dag, vil bidra til at denne forskjellen gradvis vil forsvinne.

– *Men er offentlige eiere like opptatt av kvalitet som private?*

– Etter mitt syn er de så avgjort det. For skolens vedkommende vil jeg særlig peke på tiltak som Kunnskapsløftet og Nasjonale prøver. Det er betydelige skritt i riktig retning.

Geir Davidsen er opptatt av at tillitsvalgte får gode arbeidsvilkår, og han ser på frikjøp som en naturlig løsning.

– De tillitsvalgte skal spille en aktiv rolle når f.eks. ledelsen ved den enkelte skole sender sine krav og tilrådinger inn til sentraladministrasjonen i forbindelse med lokale lønnsoppgjør. I Hordaland fylkeskommune har vi utviklet et sett med normgivende kriterier som rektorer, tillitsvalgte og alle ansatte skal kjenne til. De tillitsvalgte skal bistå rektorene når de gjør sine vurderinger og foretar prioriteringer ut fra lokale utviklingsplaner. For øvrig tror jeg alle lønnsforhandlinger for undervisningspersonale vil skje på lokalt plan om ca. fem år.

Geir Davidsen sier han er imponert over hvor store kunnskaper og innsikt mange hovedtillitsvalgte har.

– De sitter med en verdifull kompetanse som det tar lang tid å bygge opp. Derfor er det viktig at vi tar godt vare på dem og får dem til holde på vervene sine, som han uttrykker det.

Han er ellers tilhenger av tiltak som et inkluderende arbeidsliv og en livsfaseorientert personalpolitikk. – Vi må som arbeidsgiver ta individuelle hensyn, alt etter hvilken livsfase medarbeiderne befinner seg i. En aktiv seniorpolitikk er ett av elementene i dette. Igjen vil jeg understreke behovet for lokal tilpasning. Kravene er nemlig ulike fra kommune til kommune og fra fylkeskommune til fylkeskommune. Kompetansekravene varierer også sterkt, selv innenfor samme virksomhetsområde og geografiske rom. Det er ikke uten grunn mange mener at lønnen burde være differensiert ut fra bostedskostnader. En lektor som skal etablere seg i Odda, vil f.eks. ha halvparten så høye bokostnader som en lektor i Bergen, der boligprisene nå er meget store.

– *Hordaland fylkeskommune vil ut av KS. Får dere følge av andre fylkeskommuner?*

– Jeg tror faktisk vi beholder vårt medlemskap dersom KS oppretter et regionalt arbeidsgiverområde og reduserer kontingenten som følge av at ansatte i helsesektoren ikke lenger er fylkeskommunalt ansatte. Det sier seg selv at fylkeskommunene har andre behov enn primærkommunene. Hvis KS tar rimelig hensyn til dette, vil vi fortsatt være med.

Statssekretær Helge Ole Bergesen i Hordaland Lektorlag: – Læreplaner må være enkle å forholde seg til

Av Per Svein Dufva

– Læreplanene stiller krav til læreren. Han har ansvar for undervisningen, elevene har medansvar. Men læreren skal stå fritt når det gjelder valg av metode og organisering.

Det var statssekretær Helge Ole Bergesen som sa dette på et åpent møte som Hordaland Lektorlag arrangerte i Bergen 15. februar.

Antarktis

Statssekretæren kom rett fra et sommerlig Antarktis til et vinterlig og tørt Bergen, der han møtte en lydhør og engasjert forsamling på ca. 50 personer, deriblant hele sentralstyret i Norsk Lektorlag. –Møtet var perfekt timet, slo Bergesen fast, ettersom utkast til nye læreplaner var blitt offentliggjort samme dag. Han var meget tydelig på at dette kun var utkast og starten på en høringsprosess. –Utdanningsdirektoratet har pr. i dag ikke bestemt noe som helst, la han til og gav et spark til Gudmund Hernes og hans holdning om at "veien blir til mens en går".

Bergesen fremholdt videre at læreplaner er å anse som en kontrakt mellom eleven, skolen, de foresatte og samfunnet og skal være enkle å forholde seg til. Han mente dagens læreplaner er for detaljerte. –Men hvor detaljerte planer behøver vi? Må vi ha en kanon? Må det stå at elevene skal lese Lie, Duun, Ibsen? spurte han og minnet om at for detaljerte planer vil kunne gi tunge lærebøker.

Han understreket videre at læreplanene skal stille klare krav til kompetanse og ferdigheter som skal prøves ut i 4., 7. og 10. klasse samt ved avgangseksamen i videregående skole.

Ikke metodekrav

–Det skal ikke være metodekrav, men frihet under ansvar i forhold til eksamen og nasjonale prøver, slo han fast og minnet om at et enstemmig Storting ville ha nasjonale prøver, og at det var viktig å komme i gang med prosessen. Han var glad for kritikken og forklarte at noen av svakhetene skyldtes at eksisterende planer har uklare mål. – Dette vil bli bedre fra 2006. Men kompetanse og ferdigheter skal måles, og det skal være åpenhet. Bare slik kan arbeidsgiver og foresatte finne ut hvorfor en skole er god eller dårlig, sa han.

Bergesens gamle østkantskole i Stavanger mener å ha svaret: Systematisk arbeid over lang tid gir resultater.

De nasjonale prøvene og problemene rundt dem skal fortløpende vurderes, neste gang allerede til våren. En del av denne prosessen er at en del prøver vil bli rettet to ganger, siste gang av eksterne lærere.

12 studieprogrammer

Når det gjelder strukturen i videregående skole, er stikkordet 12 studieprogrammer, hvorav tre er studieforberedende. Matematikk blir obligatorisk de to første årene. Geografi blir nytt fellesfag, historie får én time mindre, samfunnsfag én time mer. I historie oppheves skillet mellom eldre og nyere historie. 2. fremmedspråk får 4 + 4 timer, også i påbygning. Påbygning beholdes altså, men får ny fag- og timefordeling. I yrkesfag skal man kunne begynne å praktisere sitt fremtidige yrke allerede i første klasse.

Det skal også stilles krav til lærerutdanningen, og det skal være opptakskrav, noe ikke alle på venstresiden er enige i. Høgskolene skal evalueres, og riset bak

speilet er at de kan miste retten til å sertifisere lærere.

Bergesen minnet til slutt om at det er avsatt to-tre milliarder kroner til kompetanseheving for lærere. Han kom også inn på Finland, som ikke "har råd til å eksperimentere", som et av de tilstedeværende sentralstyremedlemmene uttrykte det. En av tilhørerne spurte om ikke matematikk kan bli et mareritt for de teorisvake og ville vite om det vil bli mulig for disse å komme tidligere ut i praksis.

Spørsmålene dreide seg ellers om gymnastikk, disiplinproblemer, behovet for gode biblioteker og ikke minst utdannede bibliotekarer.

Språkfag ikke teoretiske fag?

Temperaturen steg da sauebonden med "lærer som attåtnæring" sa han ville ha seg frabedt at profilen fra elevenes nasjonale prøver i grunnskolen skulle følge eleven i videregående skole. Bergesen parerte med at det kun er den faglige profilen, ikke den sosiale, som følger eleven. Han hisset på seg engelsk- og fransklærerne da han spurte om fremmedspråk nødvendigvis er å anse som teoretiske fag. Han fikk svar på tiltale. Det ble også spurt om ikke de studieforberedende programmer burde ha 35 uketimer, som for eksempel yrkesfag. -- Det ville bli dyrt, så man har valgt å bruke pengene på lærernes kompetanseheving i stedet, var svaret.

Ikke alle delte Bergesens syn, men mange ga uttrykk for at de tror ham når han sier at reformen er en prosess og oppfordrer folk til å kommentere læreplanutkastene.

– Ikke lenger "lektor" på NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, introduserte for et par år siden et helt nytt femårig studium som skulle være en moderne og fremtidsrettet teknologisk utdanning på masternivå og samtidig kvalifisere for arbeid i skolen. Det nye tilbudet gikk under betegnelsen "teknologilektorstudiet". Men nå gjør universitetet helomvending og dropper det nye tilbudet.

I stedet arbeides det med et studium som er normert til 5,5 år, og som foreløpig benevnes "sivilingeniør og lærer". Ordet "lektor" er med andre ord tatt ut av programmet.

– "Lektor" og "adjunkt" er ikke grader, men stillingsbetegnelser i skolen, dvs. noe man blir tilsatt i, men ikke utdanner seg til, forklarer Rune Hegge ved NTNU til Lektorbladet, og han fortsetter: —For noen år siden ble kravene til disse stillingene fjernet fra sentralt gitte bestemmelser, og retten til å fastsette kompetanse (og dermed tittel) ble overført til tilsette myndighet. Det ble dermed arbeidsgiver, ev. sammen med arbeidstakernes organisasjoner, som treffer avtaler om innplassering av undervisningspersonale i dette systemet. Utdannings- og forskningsdepartementet har også kommet med henvendelser omkring universitetenes bruk av betegnelsene "lektor" og "adjunkt" i lærerutdanningsprogrammer. Derfor har vi sluttet å bruke begrepet "lektor" i våre lærerutdanning. Nå heter det kun "lærer".

– Men kan det ikke være en fordel å markere at studietilbudene av denne typen på universitetsnivå er annerledes enn allmennlærerutdanningen som gis på høyskolene?

– Det kan godt tenkes at noen forveksler vårt tilbud med allmennlærerutdanningen, det er i så fall en følge vi må regne med. Men det er tross alt bedre å konkurrere på kjente vilkår enn å pakke lærerutdanningen ved universitetene inn i kryptiske betegnelser som få skjønner. Med de femårige lærerutdanningene konkurrerer vi nå på like vilkår om den samme søkergruppen, men det er også viktig å påpeke at man med allmennlærerutdanning i bunn også kan bli lektor dersom man gjennomfører et mastergradsstudium på toppen. Min erfaring er at elever i videregående skole langt på vei ikke vet hva begrepene "lektor" og "adjunkt" betyr. Læreren er derimot en sentral person i deres hverdag, men ikke lektoren og adjunktten, sier Rune Hegge til slutt.

Rektor Eivind Hiis Hauge ved NTNU:

– Hovedtariffavtalen virker demotiverende på lærere

Når vi legger opp profesjonsrettede utdanninger innen en rekke fag, innrettet mot lærerprofesjonen, virker det meget demotiverende på nyutdannede lærere dersom tariffavtalen de møter, representerer en klar nedvurdering av den profesjonsutdanningen de har gjennomført, sier rektor Eivind Hiis Hauge ved NTNU i en kommentar til hovedtariffavtalen mellom KS og lærerorganisasjonene, der det fremgår at kandidater med et

femårig studium bak seg ikke oppnår lektorkompetanse.

Hiis Hauge sier han velger å anta at avtalen mellom Kommunenes Sentralforbund og lærerorganisasjonene er basert på at partene ikke har vært helt oppdatert når det gjelder hva samfunnet, NTNU inkludert, faktisk gjør for å løse de problemer de samme instanser i årevis har pekt på.

Hiis Hauge understreker også at NTNU legger stor vekt på å møte samfunnets behov for lærere, primært i videregående skole, innen real-, teknologi- og språkfag. – Vi er for eksempel den klart største leverandør av realfaglærere med 5-6-årig utdanning. Studentene starter nå som sivilingeniørstudenter på et av sivilingeniørprogrammene. Etter 3 år går de så inn i et 2,5-årig løp som gir dem både sivilingeniør- og lærerkompetanse, sier han.

Universitetet i Bergen: Bedt om å sløyfe betegnelsen "lektorutdanning"

Svein Magne Simes
lektorbladet@norsklektorlag.no

Da vi utredet de nye lærerutdanningstilbudene våre, brukte vi betegnelsen "lektorutdanning". Vi ble imidlertid oppfordret til ikke å bruke denne betegnelsen fordi disse femårige utdanningstilbudene pr. i dag ikke gir lektortittel, og fordi bruken av betegnelsen derfor ville være misvisende eller i verste fall villedende.

Det sier utdanningsdirektør Mette Myrmell Torrissen ved Universitetet i Bergen til Lektorbladet.

– Mange mener at det nye lektorprogrammet ikke er godt nok kjent. Har dere planer om å trappe opp markedsføring av dette studietilbudet?

– Vi har som en av våre satsinger i alt informasjons- og rekrutteringsarbeid å gi god informasjon om universitetets lærerutdanninger overfor potensielle studenter. Det er laget egne foldere med informasjon om de ulike lærerprogrammene, i tillegg til at universitetets nettsider gir enda mer inngående informasjon. Presentasjon av lærerutdanningene prioriteres dessuten særskilt når Universitetet besøker 120 videregående skoler og folkehøgskoler på Vestlandet for å informere om studietilbudene. Lærerutdanningene var også en egen programpost da Universitetet i Bergen arrangerte fylkesvise samlinger med rådgivere i de videregående skolene i Vestlandsregionen høsten 2004.

– Ifølge hovedtariffavtalen som i fjor ble inngått mellom KS og lærerorganisasjonene, må en ha minst seks års studier fra høyskole eller universitet for å bli ansatt som lektor i skolen. Det medfører bl.a. at kandidater med en femårig lektorutdanning (der pedagogisk utdanning inngår) IKKE vil få lektorlønn. Hvilken kommentar har utdanningsavdelingen til det?

– Dagens tariffavtale gir lektortittel og tilhørende lønn til de universitetskandidater som fyller kompetansekravene i den gamle kompetanseforskriften før 2002. De nye femårige lærerutdanningene startet høsten 2004, og de første kandidatene vil uteksamineres i 2009. Det er viktig å fremheve at de nye kandidatene vil ha samme fordypning i de fagene de får undervisningskompetanse i som de som gjennomfører det seksårige opplegget. Imidlertid vil de ha en smalere grad. Med andre ord er ikke dybdekravet i de to undervisningsfagene endret. Reduksjonen på ett år fører imidlertid til at programmene gir undervisningskompetanse kun i to fag i stedet for tre. Mens det seksårige opplegget gir trefagslektorer, gir de nye femårige programmene tofagslektorer. For øvrig er det arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonenes oppgave å fastsette lønn. Det er ikke Universitetets oppgave å blande seg bort i de lønns- og arbeidsavtaler som partene er enige om.

– Sosialistisk Venstreparti har tidligere foreslått at det innføres en femårig allmennlærerutdanning i Norge for å styrke skolen. Er det ikke naturlig at man i den forbindelse også utvider lektorutdanningen?

– Universitetets nye lærerutdanninger bygger på grunnprinsippene i Kvalitetsreformen, dvs. at grunnutdanningen er femårig. Utdanningen vi tilbyr, tilfredsstillende departementets krav til kompetanse for undervisning i grunnskolen og i videregående skole. Vi forholder oss til de krav departementet setter, slik at våre kandidater har de kvalifikasjoner som kreves for å få arbeid etter endt utdanning.

Jan B. Ommundsen ved Universitetet i Oslo - KS har sovet i timen!

 Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norsklektorlag.no

– Jeg kan være enig i at det nye lektorprogrammet ikke er godt nok kjent. Vi trenger hjelp til å spre budskapet – og ber om Norsk Lektorlags støtte i dette arbeidet, sier Jan B. Ommundsen ved Universitetet i Oslo til Lektorbladet.

Ommundsen kan ellers opplyse at Universitetets policy er at en på messer og lignende ikke kan markedsføre spesielle tilbud.

– Vi har selvfølgelig som mål å skille lektorprogrammet fra allmennlærerutdanningen, men vi har fått reaksjoner fra Utdanningsdepartementet når vi har brukt betegnelsen "adjunkt- og lektorprogrammet", forteller han.

Han tror ellers at en av grunnene til at UiO har fått så mange søkere, er at man har gitt tilbudet en grei betegnelse som elever i videregående skole forstår. – Universitetet i Bergen har et langt og kronglete navn på dette studietilbudet, noe som har resultert i meget svake søkertall, legger han til.

Han kjenner ikke til at en ifølge hovedtariffavtalen mellom KS og lærerorganisasjonene må ha minst seks års utdanning for å få lektorstilling.

– Avtalen må ha vært inngått mot bedre vitende. Den seksårige utdanningen er borte som følge av innføring av ny struktur ved universiteter og høyskoler. Avtalen viser at KS ikke har fulgt med i timen! De første lektorene etter ny ord-

Jan B. Ommundsen

ning kommer for øvrig ut i skolen høsten 2009.

– *SV vil ha femårig allmennlærerutdanning i Norge for å styrke skolen. Er det ikke naturlig at man i den forbindelse også utvider lektorutdanningen?*

– Den nye lektorutdanningen må og skal tilpasses ny struktur, dvs. fem år med to fag, hvorav ett er en fordypning. Masterfaget er enten rent faglig eller fagdidaktisk. En må huske at semestrene er blitt lengre og oppfølgingen av studentene betydelig strammere. Det ville være galt å måle studielengden med gammel tommestokk!

Slik presenteres studietilbudene på institusjonenes hjemmesider:

NTNU:

Lærerutdanning

Masterprogram (femårig)

Universitetet i Bergen:

4-årig lærerutdanning i matematikk og naturfag

5-årig lærerutdanning, integrert mastergrad i framandspråk

5-årig lærerutdanning, integrert mastergrad i nordisk

Lærerutdanning med master i naturvitenskap

Universitetet i Oslo:

Lærerutdanning (Lektor- og adjunktprogrammet) (master - fem år)

Skolen, elevene og samfunnet

Av lektor Erik Olsen

I debatten som for tiden pågår i mediene om norsk skole og elevenes synkende læringsnivå, har det etter hvert utkrystallisert seg to hovedsyn.

Det ene har rot i reformpedagogikken som delvis forsvarer og delvis bagatelliserer den påviste nivåsenking som pågår og har pågått over lengre tid. Det andre synet er å finne i den mer fagorienterte tankegang, som også gjerne viser til at disiplinen i skolen er i ferd med å forsvinne, motivasjonen til elevene forvitrer fortere enn før, reformene de seinere årene har skapt mer ugagn og uro enn ro og utvikling.

Jeg hører nok blant dem som mener det siste – og vil komme tilbake til hva jeg legger i det. Men først vil jeg peke på en faktor som ikke er nevnt i debatten i særlig grad.

Påvirkning utenom skolen

Det dreier seg jo om barn og ungdom som påvirkes av andre faktorer enn lærere, undervisningen og skolen med dens innhold for øvrig. Den moderne elev i dag er et produkt av sin samtid, med et mangfold av moderne innretninger og fenomener som kan ta luven av selv den mest oppegående i konkurransen om hva som er mest underholdende. Jeg nevner i fleng mobiltelefonen, Internett, chat, musikk, dataspill, motehysteri, kjendisdyrking, feiringer,

markeringer av alle slag, bursdagsselskaper på MacDonald's, idoldyrking, realityserier osv. De mest oppegående leser tabloidaviser som mer og mer blir å regne som kulørt kjendispresse enn informerende gode aviser med bakgrunn for egne meninger. Seriøse aviser leses av de svært få.

Dette bidrar til at elevene i dag har mange flere ting å forholde seg til enn før, ting som tar oppmerksomheten bort fra det de før syntes var morsomt på skolen. Den videregående skolen krever faglige utfordringer og brysomme hjemmelek-

ser som oppleves som utidig i elevenes travle hverdag. Mange jobber ved siden av skolen, driver idrett osv. og tiden strekker da ofte ikke til. De som har lært visse ferdigheter fra grunnskolen, sliter med å utvikle disse videre, og de som ikke har disse basisferdighetene, sliter tungt med å ta igjen det tapte samtidig som mye nytt må læres. Grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, regning og språkforståelse får trange kår å utvikle seg i. Mange elever mister motivasjonen

når mestringen uteblir og karakterjaget setter inn. Mange stiller også spørsmål om nytten av det de lærer.

Elevene i dag har også et mer komplisert liv å bale med enn for 40 år siden, da mor og far eller begge hadde bedre tid, og besteforeldrene ikke var langt unna. Hjelp til lekser som måtte gjøres, var det også mulig å få, samt en pekefinger om at skolen og læreren er noe man skulle respektere og rette seg etter.

Skolen og samfunnet i endring

Med erfaring som lektor i videregående skole de siste 25 årene er det med en viss fortvilelse jeg opplever at behovet for individuell oppfølging av hver enkelt elev bare blir større og større. Fortvilelsen øker i takt med det faktum at vi som lærere får mindre og mindre tid til dette. 30 elever i en klasse var en gang overkommelig fordi det bare unnaksvis var elever med spesielle vansker. I dag er situasjonen snudd på hodet. I en klasse med elever som har 30 forskjellige krav som spriker i mange retninger, og som har legitime behov for å bli møtt med den oppmerksomhet de fortjener, møter de en lærer som ikke har tid og anledning til å følge opp når det trengs. Han skal videre til neste time som faglærer i ymse fag for kanskje 70-100 andre elever i både allmennfaglig og yrkesfaglig studieretning. De 30 første er man kontaktlærer for, de 70-100 andre er man faglærer for i 3-4 fag, det være seg i norsk, fremmedspråk, historie eller matematikk f.eks. Det blir liten tid til hver enkelt, og det blir frustrerende å forholde seg til et system som ikke får flere tilsatte og færre elever pr. lærer på grunn av økonomi og politisk uvilje. Politikerne, med statsminister Kjell Magne Bondevik i spissen, har bestemt seg for å mene at lærertettheten er høy nok her i landet, og de viser til utlandet for å legitimere sitt syn. De gjentar til det kjedsommelige at det ikke bare er penger det er snakk om. Men man kommer ikke utenom at flere lærerstilinger koster av lønnsmidler, uansett hvordan man vrir eller vrenger på det. I en kommune med små og store skoler er det lett å få lærertettheten til å synes stor nok på statistikken, mens virkeligheten nok fortøner seg litt annerledes. De elevene som telles pr. lærer, må nok også veies for at bildet skal bli mer rettferdig. Det politikerne ikke tenker på, er hva velstanden og materialismen har gjort med gjennomsnittsmennesket her i landet, hvor alt måles i penger og kortsiktig tankegang. Barn og unge som vokser opp i slik tankegang, trenger skolen som motkraft mer enn noensinne. De trenger også mer påvirkning fra et samlet samfunn og fra hjemmene som innser viktigheten av at dette er nødvendig. Hvis

vi bare er enig om dette, må vi komme videre med gode ideer om en god skole. Men vi må ikke henge oss opp i at dette koster penger og ressurser. Det har vi råd til her i landet. Det vi ikke har råd til, er å la være, og tro at nye reformer, læreplaner og pedagogiske visjoner alene skal berge oss. Vi må ha mer tid til hver enkelt, vi må sysselsette alle de arbeidsløse lærerne som går og venter på å få slippe til, og vi må innse at store enheter kombinert med PC til alle ikke løser problemet.

Jeg har snakket med mange elever og spurt hva de vil ha. De vil ha kvalitetstid med oss som fagfolk og medmennesker, som setter grenser for dem og oppmuntrer dem. Bare spør dem om ikke det stemmer!

Faglig forankring

Tilbake til synet på dagens påståtte nivåsenkning. Det er klart at vi trenger nytenkning og pedagogisk gode læringsmetoder. Men det grunnleggende er og blir at vi kan det vi holder på med, og er begeistret for å vise elevene det. De avslører oss fort hvis vi bare lager planer og prosjekter som blir hengende i løse lufta. Vi vil ha en trygg faglig ramme med en romslig læreplan kombinert med definerte mål som er realistiske å oppnå. Men metodene for å klare dette må vi som fagfolk kunne velge selv og i samarbeid med elevene. Vi vil ikke bli bundet opp av rigide og obligatoriske metoder klekket ut av skrivebordspedagoger. Vi vil stå fram som engasjerte og godt skolerte fagfolk som kan få med oss elevene på nysgjerrig jakt etter kunnskap og gode resultater. Dersom vi skal gi en fullgod videregående opplæring, må kvaliteten på lærernes faglige kompetanse sikres gjennom faglige minstekrav. Lærerne som er i jobb, må dessuten få et kontinuerlig faglig etterutdanningstilbud på høyskole- og universitetsnivå. Fremmedspråklærere må få reise til utlandet for å perfektionere seg. Skoleeier må få midler fra det offentlige til å sette dette ut i livet. Og organisasjonene bør komme på banen for å få dette inn i lærernes arbeidsår. Det er ikke nok bare å skolere oss i evinnelige datakurs og bruk av IKT i undervisningen. Vi

begynner å kunne dette nå. Vi må et skritt videre og framstå som det vi ønsker å være: engasjerte og godt oppdaterte fagfolk med de beste hensikter for elevene våre.

Mot en bedre skole?

I en kronikk i Aftenposten den 17. desember 2004 skriver Reiuulf Steen: "Det er vanskelig, for ikke å si umulig, å diskutere hva slags skole vi vil ha uten samtidig å drøfte hva slags samfunn vi ønsker". Jeg vil si det slik at det er like vanskelig eller umulig å diskutere hva slags skole vi egentlig har, uten å se hva slags samfunn vi lever i. Det sies at det vanskeligste for en historiker er å beskrive samtiden. Det erfarer jeg som historiektor hver dag. Å sette ord på det som foregår i norsk skole, er vanskelig fordi den er så mangfoldig. Men vi vet likevel en del vi som jobber i den. Dessuten leser jeg i Aftenposten at vi har et samfunn som lar 1200 elever i videregående skole stå i kø foran døra til helsesøster som er alene på kontoret. De kommer ikke for å bli målt, veid eller få sin vaksine, men for å snakke ut om ting de har på hjertet. Andre foresatte og voksne har ikke tid til å snakke med dem. Vi har et samfunn som tillater mobilbyråer å sende reklame på SMS til ungdom i grunnskolealder for å tjene på denne generasjons kommunikasjonsbehov. Vi har ikke lov til å la slikt skje. Så lenge vi har et slikt samfunn, vil jeg i mine timer i samfunnslære og historie ta dette opp med elevene og gjøre dem oppmerksomme på det. Det vil nok kanskje ikke forandre på så mye, men det er lov å tro. Så lenge vi har et slikt samfunn, slåss vi mot vindmøller i skolen. La oss håpe vi kan få flere med oss i denne kampen og vinne den. Steen bruker tangoen som et bilde på det løftet i skolen som vår utdanningsminister har bebudet. Jeg tar gjerne en tango med Clemet for å få blanke våpen i kampen for en bedre skole, bare ryggen holder.

Erik Olsen er lektor ved Kvaløya videregående skole, Tromsø

Skyt ikke bare på Hernes

Av lektor Einar Kr. Steffenak

Når ting går galt, blir noen mer syndebukker enn andre. Statsråder, ordførere, ledere i det hele er det er lett å skyte på. Det følger ikke derav med nødvendighet at skuddene er uberettiget.

Reform 97

I den senere tid har vi enda en gang fått bekreftet at tilstanden i norsk skole er så ymse. Vi gjør det dårlig i fag, og utsagn om at våre elever er så sosiale, demokratiske, ansvarsbevisste, stemmer heller ikke helt med virkeligheten, vi ligger på bråketoppen.

Mye av skylden legges på reformene fra 90-tallet, de knyttes ofte til Gudmund Hernes' navn. I fem år var han utdanningsminister, han gjennomførte reform 94 og la grunnmuren for reform 97. Hernes hadde dårlig tid, han skulle bygge flyet mens han fløy. Han lyttet ikke til de erfarne i klasserommene, monolog var synonymt med dialog, det herneske byggverk hadde utopiens trekk over seg. Ingen minister etter krigen har opptrådd så arrogant og dobbeltkommuniserende som Hernes. Som et levende minnesmerke over mannen står at den faktiske pensjonsalderen for lærere og lektorer har falt fra rundt 63 til 57 år i hans kjølvann. All mulig pepper har han fortjent.

The Three R's

Imidlertid: Den lite tilfredsstillende utviklingen i skoleverket kan ikke ha sin årsak i en mann alene. Han satt tross alt bare i fem år, det er andre faktorer/folk som har medvirket over lengre tid. Det vi nå opplever, er et resultat av det paradigmeskifte som startet gradvis i skoleverket på 50-60-tallet.

Skolens oppgave var inntil da først og fremst å lære elevene det gamle president Abraham Lincoln kalte "the three Rs", reading, (w)riting and (a)rithmetics – lese, skrive og regne. I tillegg kom orienterings- og dannelsesfag som historie, samfunnskunnskap, geografi, biologi etc. Det overordnede mål var å lære dem grunnleggende faglige ferdigheter. For å nå dette mål anså man det som avgjø-

rende viktig at folk som selv kunne det de skulle videreformidle, var de som havnet bak kateteret.

I kjølvannet av radikaliseringsen på 60-70-tallet ble dette syn ytterligere utfordret. I store deler av den politiske verden, særlig på venstresiden, i utdanningsbyråkratiet, på lærerhøgskolene og særlig i det gamle Norsk Lærerlag (nå fusjonert med Lærerforbundet til Utdanningsforbundet), vokste det frem et antikunnskapssyn. Disse kreftene hadde negative holdninger til faglige prestasjoner og kunnskap. Skolen skulle heller gjøre elevene mer sosiale, gjøre dem i stand til å delta i samfunnslivet, ta vare på det hele mennesket, intet mindre. Å være flink i matte, kunne sin historie, kjenne sin biologi, fatte sin grammatikk for ikke å snakke om å kjenne navnet på byer i Belgia, det var å anse som uheldig eller galt for det sosiale, det demokratiske, det menneskelige. Spisst: Jo mindre man kunne, jo mer sosial. Deltagende, demokratiske skulle man bli! Dette tøv serveres oss fortsatt i dag av lederen for Stortingets undervisningskomité, Rolf Reikvam (SV). Han slår om seg med fraser om individuell tilpasning, får han det som han vil, kommer hver elev til å få sin egen fagplan. (På en skole med fem hundre elever og tjue fag per elev gir det mulighet for 10000 ulike eksamensvarianter! Man blir særlig imponert over virkelighets-sansen.)

Allmennlærere

I vår nære historie har likevel den fremste eksponent for antikunnskapssynet – i godt tospann med LO/AP – vært Norsk Lærerlag. Da AP på 50-tallet satte i gang kjøret for å sin enhetsskole, gikk de inn for å anvende allmennlærere, ikke faglærere, på alle trinn i grunnskolen. Lektorene motsatte seg selvsagt dette, Lærerlaget lot seg kjøpe. Det ble mer pedagogikk og mindre fag.

Prosessen akselererte fra 60-tallet og utover, Lærerlaget førte an i kampen mot karakterer, for mer form og mindre innhold, mer pedagogikk og mindre fag. Det nådde en topp rundt innføring av Reform 97, da var lek, ikke fag, ikke læring det store plussordet. Enkelte mennesker med bakgrunn fra barnehager og som selv knapt kunne skrive en korrekt setning og hadde ortografi på runenivå, ble satt til å føre våre barn inn i språkets labyrinter. Den fremste eksponent for disse holdninger i Norge på 90-tallet, var Helga Hjetland. Hun var da leder for Lærerlaget, hun leder nå Utdanningsforbundet. Hjetland har nå endret retorikken, hun er begynt å snakke om fag, men budskapet lyder i ly av hennes og hennes lags historikk utpreget hult. I Norge gikk det slik at Norsk Lærerlags og de radikale pedagogenes antikunnskapssyn gikk hånd i hanske med LO/AP og sosionom-SVs. Norsk

Lektorlag og andre akademikere ble ikke hørt, Lærerlaget førte lenge en jantepreget buskagitasjon mot langtidsutdannede i skolen. I Finland gjorde man ikke så, vi ser resultatene. Derfor er det i det lengre perspektiv vel så riktig å skyte på Hjetland og hennes Lærerlag som på Hernes.

Nå er kunnskap igjen blitt et ord man kan bruke i skolen. Utdanningsminister Clemet vil gjenopprette kunnskapsskolen. Det er bra, meget bra. Men om hun vil sitt mål også i praksis, må hun ta noen avgjørende grep.

Ny arbeidstidsavtale

Det er dokumentert at faglige sterke lærere, lektorer i særdeleshett, gir bedre faglige resultat for elevene. (Ikke spesielt overraskende). Læreren er den viktigste ressursperson i skolen. Dette innebærer at hun må kunne tilby disse menneskene konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår. Det skjer ikke i dag. Nå skal det spares og skolene anvender derfor i økende grad den billigste og dårligste arbeidskraften for å oppnå det de facto viktigste målet, bunnlinjens pluss. Flere kilder forteller meg at på et sted i Norge har kommunen inngått en avtale med det lokale fotballaget. Avtalen innebærer at spillerne brukes som vikarer i alle fag. De betales etter laveste sats

(slik sparer kommunen penger), og klubben blir sponset av kommunen (som ikke har råd til direkte sponsering). Begge tjener på det, skolen, fagene, kunnskapsnivået blir taperne. Men det jo bare skole. Dernest må Clemet gi lærerne frihet. KS har gjennom forslag til ny arbeidstidsavtale signalisert at de vil innføre kontortid uten skikkelig kontorplasser. Det siste koster penger, og det har man ikke eller vil man ikke bruke på lærere. En slik avtale vil gi enda mer binding og kontroll, enda større følelse av at noen sitter på din skulder og kontrollerer, og føre til at alle selvstendige mennesker med avgjort rette vil sky skolen som arbeidsplass. Denne styrings- og kontrollideologien må Clemet si at hun tar avstand fra. Hun kan ikke dekke seg bak at dette er en sak for KS som arbeidsgiver. Her står nær sagt skolens sjelsliv på spill. Endelig må statsråden og de andre på arbeidsgiversiden redusere sin blårusstenkning hvor eleven er å anse som en kunde og læreren hans tjener. En tjener kan ikke lede, hans oppgave er mer det å krype. Selvstendige og faglig oppegående mennesker vil ikke arbeide under slike betingelser. Derfor blir skolen, under et slikt regimer et ypperlig sted for plebeierkarakterer og nikkedukker. Da får vi mer bråk og mindre læring.

En internasjonal kvalitetsskole i Kina

Av Arild Tjeldvoll, professor i sammenlignende utdanningsforskning, Universitetet i Oslo og Anne Welle-Strand, professor i utdanningsledelse, Handelshøyskolen BI

Kystbyen Xiamen i det sørøstlige Kina har en internasjonal kvalitetsskole. Dette oppdaget vi som gjesteforskere med medbrakt 11-åring. Han ble plassert i 7. klasse på den internasjonale skolen august i fjor. Foreldrerollen viste seg å kreve overraskende mye innsats.

Fra første uke var det møter hvor foreldrene ble "opplært" i hva som var skolens mål og metoder. Det ble også gjort klart hvilken holdning som ble forventet

fra foreldrene, når det gjaldt aktiviteter utenom skoletid og lekser. Møtene gjorde at vi ble kjent med klassens lærere, de øvrige foreldrene og skolens ledelse. I klassen var det elever fra Korea, Japan, Taiwan, Australia, USA, Sverige og Norge. Arbeidsspråket var engelsk i de obligatoriske fagene matematikk, naturfag, samfunnsfag, kroppsøving, forming og "design teknologi." I tillegg måtte elevene velge enten kinesisk eller fransk som andrespråk.

Allerede etter kort tid observerte vi forbløffende gode faglige resultater og stor trivsel i 7. klassen. I samfunnsfag og naturfag var det prosjektarbeid, samtidig med systematisk lesing av krevende, men spennende lærebok. Det var kunnskapssprøve etter hvert kapittel. Enkeltvis og i grupper gjennomførte elevene forskningspregede prosjekter. De utformet problemstilling, forsknings spørsmål og stilte hypoteser. Det ble samlet informasjon ved eksperiment

Xiamen internasjonale skole

eller observasjon av noe som foregikk i virkeligheten, eller ved studium av noe som hadde skjedd tidligere. Internett var viktig for å finne aktuell informasjon. Alt som ble gjort måtte beskrives i en rapport, hvor resultatene ble diskutert i forhold til problemstillingen, samt deres betydning for ulike sider av virkeligheten, som helse, miljø, økonomi og arbeidsliv. Så ble resultatene presentert og diskutert i klassen. Til slutt fikk elevene karakter på prosjektarbeidet.

11-åringene har ofte lett for å lære språk. De er "svamper" og lærer ikke minst uformelt gjennom lek og sport. I Xiamen er det svært få som kan annet enn kinesisk. De ikke-kinesiske elevene hadde dermed ikke noe valg. Ville de ta seg frem i butikker, i trafikken eller på restauranter, var de nødt til å prøve å gjøre seg forstått. De fleste elevene hadde valgt kinesisk som andrespråk. I løpet av kort tid ble de språklig selvhjulpne. Læringskurven i løpet av året har vært bratt, selv om puggingen av kinesiske skriftegner ikke er noen spøk.

Den største overraskelsen har vært engelskfaget. Vi erfarte at barn som ikke hadde skrevet et ord engelsk før de begynte i 7. klasse, ved juletid ble forventet å analysere bokomtaler og anmeldelser av kunstutstillinger i New York Times, tolke sonetter av Shakespeare, samt skrive en sonette selv og i andre halvdel av skoleåret skrive en novelle hvor inspirasjon fra gresk-klassiske heltemyter og moderne helter skulle

forenes. Og, slike lekser ble opplevd som utfordrende, spennende og morsomme.

Kroppsøving var et hovedfag med fem timer i løpet av uken. Mange ulike aktiviteter ble gjennomgått og praktisert i perioder: fotball, "touch rugby", basket, volleyball, friidrett, bryting, amerikansk fotball og frisbee. I tillegg var det ukentlig frivillig fire timer trening etter skoletid for dem som ønsket å komme med på skolelaget. Det var jevnlig turneringsbesøk til andre internasjonale skoler i Kina. I matematikk måtte elevene mestre integralregning, slik vi husket den fra gymnasen. Samtidig som de skandinaviske elevene syntes det var mye mer lekser og skriving enn det de var vant til, var det tydelig at skolearbeidet ble opplevd som meningsfullt. I en ellers helt fremmed kultur- og språkverden ble skolen og skolekameratene det positive midtpunktet i tilværelsen.

Som utdanningsforskere og foreldre ble vi stadig mer nysgjerrige på hva som var formelen bak gode faglige resultater, trivselen og totalt fravær av disiplinproblemer. Det som direkte utløste en nærmere undersøkelse av skolen, var det faktum at vi senhøstes fikk signaler om at vi hadde fått midler til et større internasjonalt forskningsprosjekt på skolelederopplæring i Norge, Finland, Frankrike, Storbritannia og USA (for mer informasjon – se www.bi.no/cem/HEAD). Vi kunne rett og slett "tjuvstarte" det store prosjektet med en forstudie av vår internasjonale skole i Kina. Vi

undret: Hvorfor er Xiamen internasjonale skole (XIS) så åpenbart en kvalitets-skole? To forhold forklarer mye: Læreplanen og skolens organisasjon.

Læreplanen følger amerikansk modell. Utdanningsløpet fra barnehage til 12. klasse videregående er basert på at elevene skal være best mulig forberedt for amerikansk college (bachelorstudier). Læreplanen er også i harmoni med standarder for godkjenning av internasjonale skoler. Denne samstemming med øvrige internasjonale skoler hvor som helst i verden gjør flytting og bytting av skole relativt uproblematisk. Den praktiske pedagogikken innebærer både sterk vekt på fag og på integrering av fag og emner i forhold til virkelige problemer. På XIS kom dette tydeligst til uttrykk i det såkalte "middelskoleprogrammet" som omfatter 6., 7., 8. og 9. klasse.

Programmet minner mye om prinsippene for prosjektarbeid i norsk skole. Læringen skal være problemsentrert, elevene skal være aktive i arbeidet og lære ved å løse problemer. De skal trenes i ulike læringsmåter. Det de lærer, skal relateres til virkeligheten omkring dem på en måte som gjør at de blir ansvarsbevisste i forhold til samfunnet. Samtidig som lærerne organiserer prosjekter med utgangspunkt i egne fag, så kreves det at alle lærerne på trinnet jevnlig diskuterer, sammenligner og sikrer at prosjektene i de ulike fagene til sammen danner helhetlig læring. Det er tydelig at fagene er bærebjelken for prosjektarbeid.

det. Innholdet i lærebøkene tilegnes samtidig med prosjektene, og etter gjennomført prosjekt sørger læreren for at elevene relaterer erfaringene tilbake til fagene. Fagene "holder orden på" den kunnskapen som innvinnes.

Sett i et sammenlignende læreplanperspektiv gjennomfører XIS en amerikansk elevsentrert læreplan med britisk ånd og fagsentrering. Solid og oppdatert fagkunnskap betraktes som forutsetning for kreativ problemløsning, aktiv læring og etisk ansvarsbevissthet i forhold til samfunn og miljø. Lærerne understreker at fagene kommer først og sist, prosjektarbeidet gjelder så lenge det tydelig bidrar til økte resultater på kunnskapsprøvene. Prøvene kommer ofte, og mindre enn 60 % riktige svar gir stryk. For å få en A kreves 96 % riktige svar. Det er karakteroppgjør hvert kvartal, med eksamen til jul og ved årets slutt. Foreldre og elever er gitt en egen håndbok som sier hva som kreves for å oppnå A,B,C osv. i de ulike fagene. Det er lett å stryke både ved prøver, kvartalsoppgjør og eksamen. Elever som gjør det dårlig, får ekstraundervisning.

Den andre hovedforklaringen på XIS' kvalitet er skolens organisasjon forstått som helheten av skolens styre/eier, rektor, inspektører, lærere, annet personale og foreldrene. Materielle ressurser er en del av forklaringen, og de er rikelig til stede. Men det er først og fremst kvaliteten på ledelse og lærere i samspill med foreldre og skoleeier som gjør at

læreplanen fører til høy kompetanse og tilfredshet hos elever og foreldre. Skolens totale kvalitet blir vurdert og godkjent hvert sjette år av en godkjenning sin instans for internasjonale skoler.

Skolen er en slags selvfinansiert stiftelse, i utgangspunktet etablert og finansiert av en særdeles vellykket kinesisk forretningskvinne. Hennes hovedmotiv var å bidra til at hennes hjemby, Xiamen, som er gitt status som "spesiell økonomisk vekstzone", skulle ha et utdanningstilbud med slik kvalitet at det ville gjøre byen tiltrekkelig for store internasjonale selskaper. Det har hun lyktes med. Foreldrene til skolens elever arbeider i for eksempel Kodak, Sony, Siemens, Dell og Ikea. Hun er selv leder for skolens styre, hvor det ellers sitter en privatskoleleder, en representant for det utenlandske forretningsmiljøet i byen, en fra de lokale skolemyndighetene og to foreldrerepresentanter.

Rektor ble ansatt etter hodejakt i det internasjonale skolemiljøet. Han har vært lærer, rektor og skolesjef, har lærerutdanning, mastergrad i skoleadministrasjon og doktorgrad i skolelovgivning. Han har 3 års kontrakt, og styret ber hvert år alle foreldrene evaluere hans innsats. Hvis ikke foreldre og styre er fornøyd, fornyes ikke kontrakten. Rektor har avgjørende myndighet til å ansette og si opp lærere. Han kan omstrukturere ressurser og læringsopplegg for hele skolen dersom han finner det hensiktsmessig.

Både inspektører og lærere blir ansatt etter en grundig utvalgsprosess. Det er stor konkurranse om stillingene ved XIS. Lærerne må først dokumentere relevant utdanning og praksis i forhold til XIS' læreplan. Deretter gjennomfører rektor omfattende intervjuer før ansettelse – på kontrakt. Kontrakten blir bare fornyet dersom rektor finner at læreren i praksis viser solid fagkunnskap, entusiasme, innlevelsessevne i forhold til elevene, samt fungerer godt i samspill med kollegaene. Mens rektor er den primære forutsetning for skolens kvalitet, er det lærerne som er hans instrument til å få elevene til å strekke seg, slite og prestere – mens de plystrer og synger – "school is cool".

Tilbake til 11-åringen. Selv om XIS var kjempespennende, så ble Kina hele det første halvåret opplevd som så veldig annerledes enn "verdens beste land" at julepresangønsket 2003 lød: En enveisbillett til Oslo. I mai 2004 er verden forandret: Kan jeg ikke få bli i hvert fall et halvt år til i Xiamen?

En "privatpraktiserende" skole?

Kunnskapen om norsk skole kan ikke være en privatsak. Den skal tvert imot være vår felles eiendom; kunnskapen skal i størst mulig grad være tilgjengelig for enhver. Derfor er det svært betenkelig når noen vil unnta visse deler av kunnskapen fra offentlig innsyn, som tilfellet er med de nasjonale prøvene. Dette må selvfølgelig også gjelde all den kunnskap vi har om norsk skole, og kan slike kunnskaper gjøre det mulig å sammenligne norsk virkelighet med situasjonen i andre land, er det desto bedre.

Det innvendes mot offentliggjøring av resultatene av nasjonale prøver at vilkårene for læringsarbeidet kan være svært forskjellige fra skole til skole, og at dette vil påvirke resultatet av prøvene. Da snur man tingene på hodet; sammenlignende undersøkelser er nettopp første steg i arbeidet med å utjevne forskjeller som skyldes ulike læringsbetingelser.

Men skal nasjonale prøver være et tjenlig instrument i arbeidet for like vilkår og god læring, må prø-

vene utformes slik at de settes inn på helt sentrale områder og er entydige. Dagens individualiseringsiver, privatiseringsstrev og økonomisk motiverte desentralisering kolliderer med den overordnede idé at skolen skal være en institusjon som binder oss sammen.

Mange lodd er lagt i individualiseringsens skål i de senere år, også i skolen. Det er på høy tid å finne tjenlige redskaper som kan binde norsk virkelighet sammen på mer vesentlige punkter enn "Idol" og "Lørdagssporten". Nasjonale prøver bør først og fremst settes inn i en slik sammenheng sammen med offentlig eksamen og forskning som kartlegger den norske skoles reelle situasjon. NLL godtar ikke en argumentasjon som går ut på at tydelige faglige krav og felles standard skulle være uforenlig med trivsel, fellesskap, kreativitet, elevmedvirkning eller andre deler av skolens generelle mål.

På den annen side får ikke offentliggjøring av resultater på nasjonale prøver komme i konflikt med den enkelte elevs krav på personvern. Men ingen skole har krav på "skolevern", og ingen politiker har krav på "politikervern" når de ikke sørger for at skolen oppfyller elevenes rett til fullverdige kunnskaper. Vi ønsker oss et åpent samfunn basert på informasjon og debatt, også når fakta er ubehagelige.

Når mange lærere reagerer negativt på åpenhet rundt resulta-

tene, kan det dessverre være at de frykter at undervisningen må legges helt om dersom en skal oppnå ro, konsentrasjon og bedre resultater. I dag er det heldigvis ikke mange politiske partier igjen som målbærer den misforståtte pedagogiske snillismen som vi vet egentlig betyr systematisk diskriminering av elever som har en bokfattig bakgrunn.

Et annet spørsmål er om de nasjonale prøvene er gode nok i dag, eller om man nok en gang forskreper seg fordi man ønsker å nå for mange mål samtidig. Eller enda verre dersom idéen om "helhetlig kompetanse" lirkes inn i prøvene gjennom å kartlegge "motivasjon", "læringsstrategier" og "mestringsfølelse".

En annen sak er at arbeidet med slike prøver må godtgjøres som den ekstraoppgave det er. Nasjonale prøver kan kvalitetssikre standpunkt karakterene og bidra til nasjonal standardisering av standpunkt vurderingen, men den er ikke i seg selv noen naturlig del av standpunkt vurderingen, og arbeidet må betales som det ekstraarbeid det er.

For ti år siden ble det krevet "omstillingsvillighet" av norske lærere; nå venter vi omstillingsvillighet, av norske skolemyndigheter, og de nasjonale prøvene er en nasjonal prøvesten.

Helge Bugge Eriksen

Ungene våre har en god skole som kan bli bedre!

Åslaug Haga er leder i Senterpartiet

Det har ikke manglet på offentlig oppmerksomhet og debatt omkring skolen den siste tiden. I det fjoråret sang på refrenget fikk den norske skolen en ubehagelig påminnelse om at norske elever ikke er så suverene i alle disipliner som vi kanskje liker å tro.

Resultatene fra de internasjonale undersøkelsene PISA og TIMSS har fortalt både elever, lærere og politikere at det faktisk er et stort forbedringspotensial. Jeg registrerer at flere, blant annet gjennom kommentarer i herværende organ, føler et behov for å peke ut synderbukker og feilslåtte strategier i den politikken som er ført de siste tiårene.

Jeg skal ikke melde meg på det ordskiftet. For selv om tallene er urovekkende, og alle må ta sin del av ansvaret, er det ingen grunn til å svartmale situasjonen i norsk skole. Jeg har sjøl unger i skolen og lar meg til stadighet imponere over den kreativiteten som utvises for å skape det jeg oppfatter som aller viktigst i skolen, nemlig læringsglede.

Stortinget har det siste året vedtatt innføringen av den såkalte Kompetansereformen. Forhåpentligvis vil de grep som skal gjennomføres

de kommende år gi et riktig tilsvarende til de utfordringer som skolen står overfor. Den viktigste forutsetningen for at reformen skal lykkes er at staten stiller opp med nødvendige ressurser. Det største problemet i skolen i dag er manglende samsvar mellom vedtatte målsetninger og de økonomiske rammer som stilles til rådighet for skolen. Jeg synes det er arrogant av ansvarlig statsråd å blankt avvise det som elever, foreldre og lokalpolitikere opplever i hverdagen, nemlig at ressursituasjonen setter bom for nødvendige styrkingstiltak i skolen. Da hjelper det fint lite å kunne slå seg på brystet over å ligge i tet når det gjelder ressursbruk per hode i skolen. Alle er enige om at skolen må bli bedre til å gi alle elever tilpasset undervisning, men paradoksalt nok er det dette som rammes når budsjettene vedtas.

Tilpasset opplæring dreier seg ikke kun om antall elever per lærer, men også om den kompetansen som læreren besitter. Faglig trygghet og erfaring er en forutsetning for å kunne innrette undervisningen slik at den oppfattes relevant og motiverende for den enkelte elev. Elever responderer ulikt på undervisningen avhengig av interesse og forutsetninger. Da er det nødvendig med godt kvalifiserte pedagoger med faglig ballast for å skreddersy undervisningen. Det er en utfordring framover å gi nødvendig etterutdanning og styrke kompetansen i viktige fagdisipliner i dagens lærerstab, samt sikre høy kompetanse i utdanningen av nye lærere. Et kvalitativt løft for skolen betinget av at Regjeringen evner å følge opp de lovnader som er gitt, og de planer som et bredt stortingsflertall har gitt tilslutning til, når det gjelder kompetanseutvikling. Her nytter det ikke å gi med den ene handa og skjære ned på ressursnivået med den andre.

I skrivende stund er bruken av nasjonale prøver et aktuelt og brennbart tema. Elevenes tillitsvalgte har erklært krig mot dagens system og oppfordrer til boikott av prøvene. Jeg vil sjølsagt ikke legitimere en slik aksjonsform, men mener de sterke reaksjonene må tas alvorlig og at Regjeringen må innse at dagens system ikke har den nødvendige tillit verken blant elever, lærere eller offentligheten. Senterpartiets kritikk må ikke forstås dithen at vi ikke ønsker evaluering og etterprøving. Tvert imot mener Senterpartiet at det er nødvendig å foreta løpende kontroll og måle effekten av den undervisningen som tilbys våre håpefulle gjennom hele utdanningssystemet.

Det vi er kritiske til er hvordan resultatene av undersøkelsen blir brukt – ja, endog misbrukt – i en offentlig rangering av enkeltskoler som om det skulle være NM i lesing, engelsk eller matte det var snakk om. Senterpartiet har tatt til orde for et system der resultatene fra et statistisk representativt utvalg av elevmassen danner grunnlag for en nasjonal måling og evaluering. Utover det bør det være opp til den enkelte skole å bestemme bruken av slike tester for sin skole. Et slikt system ivaretar både behovet for informasjon om elevenes kunnskap på nasjonalt nivå og vil være et godt læringsstøttende verktøy ved den enkelte skole. Samtidig vil en unngå en uheldig rangering og stigmatisering av enkelt skoler.

Rapporter om at skoler driller sine elever i forkant av de nasjonale prøvene på grunn av redselen for å bli hengt ut i en offentlig rangering, er et varsel om at dagens system ikke er tilfredsstillende og at resultatene ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av situasjonen i skolen.

Åslaug Haga
Leder i Senterpartiet

Skola 2000

Det var en intressant och bra artikel som Per Thorvald Larsen hade skrivit om Skola 2000 i Lektorbladet nr. 7/2004. Av intresse är också de kritiska synpunkter som Else Wigen Berner framförde. Vi vill kortfattat besvara kritiken på några punkter:

1. Skola 2000 är inte i första hand en arkitektonisk eller sociopedagogisk idé. Det är ett projekt som omfattar hela skolan: pedagogik, organisation och fysisk miljö.

2. Huvudidén är ökad kunskap hos eleverna genom en bättre organisation och en harmonisk miljö. Allt tal om Skola 2000 som kunskapsfientlig är fullständigt utan grund. Tvärtom syftar Skola 2000 till ett effektivare

lärande genom att eleverna kan disponera sin tid i skolan till studier och ha möjlighet till professionell handledning. Detta kräver naturligtvis god planering och ett utvecklat pedagogiskt arbetssätt.

3. Påståendet att Skola 2000 är ett grundskoleprojekt är också felaktigt. I projektet ingår både grundskolor och gymnasieskolor. Den skola som var först med att tillämpa och utveckla de pedagogiska idéerna var KfS gymnasium i Stockholm, där Ingrid var rektor de första sex åren. Vi har båda varit gymnasierektorer och har även som statliga skoladministratörer arbetat med gymnasieskolan.

4. Vi har dessvärre inte fått tillfälle att medverka i genomförandet av Skola 2000 i Norge - förutom i Namsos där vi deltog i

planeringen inledningsvis. Vår erfarenhet är att Skola 2000 förutsätter ett genomgripande pedagogiskt utvecklingsarbete, där all personal deltar. Viktigt är också att skolledning och personal är delaktiga i planeringen av den fysiska miljön. Då skulle man kunna undvika sådana brister som Else Wigen Berner skriver om, t. ex. att det går en glasvägg genom ett klassrum där man ska undervisa trettio elever. Exemplet visar att man förstått väldigt litet av idéerna i Skola 2000. Hur man implementerar en idé är absolut avgörande för resultatet!

Om det finns möjlighet vill vi gärna att våra synpunkter publiceras i ett kommande nummer av Lektorbladet.

Ingrid och Ingemar Mattsson

Takk for meg

Efter tre år med fast bokspalte i Lektorbladet takker jeg nå for meg. Jeg er i gang med et nytt lærebokprosjekt i norsk, og det er et tidkrevende arbeid, ikke minst med tanke på de store endringene norskfaget nå står overfor. Det skal bli spennende å få være med på å utforme læremidler i den sammenheng.

Det har vært spennende å ha en fast litterær spalte, og jeg har mange ganger lurt på hvorvidt jeg treffer målgruppa eller ikke. Jeg håper at noen av artiklene mine har vært informative og at de har fungert som inspirasjon til videre lesning. Det er et privilegium å få skrive bokpresentasjoner på denne måten, med fritt valg av bok og vinkling. En slik mulighet er ikke alle skribenter forunt.

Håper våren byr på gode leseopplevelser!

Vennlig hilsen Anne Lise Jomisko

Foto: P.T.L.

Nyttig bok om regelverket for videregående opplæring

Regelverket som styrer videregående opplæring, er mangfoldig og omfattende, og det kan iblant være vanskelig å få oversikt over de mange skriv og bestemmelser som finnes. *Kunnskapsboka for videregående opplæring* er et forsøk på å sette sammen og systematisere dette regelverket.

Boka, som er skrevet av Åge D. Pedersen, vil være et nyttig hjelpemiddel for elever, lærlinger, foreldre, lærere, rådgivere og skoleledere som ønsker å orientere seg og finne svar på de spørsmål som måtte dukke opp i forbindelse med videregående opplæring.

Åge D. Pedersen har lang praksis fra videregående skole, både bak kateteret og i administrative stillinger. Han arbeider nå som rådgiver ved Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag, samtidig som han er redaktør av nettstedet Din Utdanning.

Svein M. Sirnes

Åge D. Pedersen

Frå Hernes til Clemet – frå plan til marknad?

Frå Hernes til Clemet – frå plan til marknad? er tittelen på ei heil fersk bok som Erik Sølvsberg, rektor på Voss gymnas, har skrive. Ho handlar mest om Reform -94, ei reform som Gudmund Hernes meinte ville gi oss den beste videregående skolen i verda, men tek også for seg utviklinga etter Hernes.

Ei sentral problemstilling som forfatternen drøftar, er kvifor denne reforma blei så omstridd. Han spør om samfunnet egentleg var klar for reforma, og om striden den skapte, kan ha samband med indre motsetnader i sjølve reforma eller gjennomføringa.

Boka handlar også om det som har skjedd i kjølvatnet av Reform -94. Forfatternen utforskar sambanden mellom den hernesiske positivismen og den clemetske nyliberalismen, og han spør om løysingane til Kristin Clemet er gode svar på den postmoderne utfordringa. Innstillinga frå Søggen-utvalet blir også drøfta.

Det kunnskapssynet som ligg til grunn for dei to reformene, blir lagt under lupa, og forfatternen analyserer rollene til elevar, lærarar og leiarar slik dei voks fram som ideal i styrings- og rettleingsdokument. Han ser også nærare på kva rolle styremaktene meinte skolen skulle spele i samfunnet i framtida.

Mange vil nok sjå på framstillinga som eit temperamentsfullt innlegg i debatten om skolepolitikk og verdival. Erik Sølvsberg har tidlegare skrive lærebøker i samfunnsfag for videregående skole og vore aktiv i læreplanarbeid.

Svein M. Sirnes

Erik Sølvsberg

Utfordringer for forlagene

Svein Magne Sirnes
lektorbladet@norskforlag.no

Når det skal lages nye læreplaner, pleier skolebokforlagene å følge ekstra godt med. Førrige gang læreplanene for grunnskolen var gjenstand for omfattende revisjon, i 1997, måtte kommunene ut med rundt 1,3 milliarder kroner fordelt på en treårsperiode for de nye bøkene som måtte lages. Det førte til at forlagene fikk mange hundre millioner kroner å slåss om. Beløpet blir neppe mindre denne gangen.

2 milliarder kroner

Utvikling av lærebøker til den forestående reformen (på grunnlag av "Kultur for læring") vil uten tvil koste betydelig mer enn i 1997 siden det også skal produseres nettbaserte læremidler. På forlagshold er det foretatt beregninger som tyder på at kommunenes utgifter til de nye bøkene som det blir behov for, vil beløpe seg til over 2 milliarder kroner!

Reformen gjelder både grunnskolen og videregående skole, noe som stiller forlagene og lærebokforfatterne overfor store og unike, men ganske sikkert også meget lukrative utfordringer. Alle i bransjen vet nemlig at den som skyter gullfuglen, vil kunne sikre seg solide inntektskilder i flere år fremover.

For skolebokforlag har videregående skole ofte vært mer interessant enn grunnskolen (selv om omsetningen av bøker til grunnskolen er en viktigere inntektskilde totalt sett). Det henger naturligvis sammen med at elever i videregående opplæring selv bekoster bøkene de bruker, ikke skoleeierne.

Dermed er det enklere for en lærer eller en fagseksjon å foreta bytte av bok – enten fordi lærerne ikke liker den gamle lenger fordi det er kommet en revidert utgave eller fordi faget har fått ny læreplan. Av den grunn skiftes bøker hyppigere ut enn i grunnskolen – og forlagene øyner muligheter til å komme inn på et nytt fagområde.

Rigide utgivelsesplaner

Skolebokforlagenes postkasser fylles ikke opp av manuskripter fra folk som har lyst til å debutere som lærebokforfattere. Det vanlige er at forlagene selv rekrutterer forfattere – og i det arbeidet spiller selvsagt lærere som underviser i de aktuelle fag, en sentral rolle, både som aktuelle kandidater og som talentspidere.

Etablerte lærebokforfattere har naturligvis jevnlig kontakt med sine forlag. De blir tatt med på råd og får lov til å luften sine ideer, men vet samtidig utmerket godt at forlagene på egen hånd legger rigide utgivelsesplaner etter å ha pekt ut sine satsingsområder.

Det er beinharde bedriftsøkonomiske vurderinger som ligger til grunn for skolebokforlagenes satsinger. Derfor sier det seg selv at det er lettere å få grønt lys for et nytt læreverk i for eksempel norsk enn i samisk.

De siste 15-20 årene er det blitt vanlig at det etableres team av forfattere til å utvikle nye verk, særlig i store fag. Det er i de fleste tilfeller en stor fordel, men det kan også medføre uforutsette problemer. Det er for eksempel ikke uvanlig at det oppstår friksjoner eller saklig uenighet i teamet om spørsmål knyttet til det planlagte verkets pedagogiske eller faglige vinkling.

Markedsføring

Forlagenes markedsavdelinger jobber ofte tett sammen med redaksjonene, både når det gjelder konkurrentanalyser, utarbeidelse av utgivelsesplaner og lansering av nye verk. Ikke bare redaktører og konsulenter, men også de som stiller med markedsføringen av bøkene, rekrutteres i økende grad fra skoleverket.

Forfatterne og deres redaktører har naturligvis hovedansvaret for utformingen av bokas manus – men det forventes også at de skal være med i markedsføringen og delta på seminarer og andre arrangementer av ulik art.

Mange i bransjen har stor tro på lærersamlinger og fagfora, mens andre er overbevist om at man får flest skoler og lærere til å velge et nytt læreverk dersom hver lærer mottar et gratis eksemplar av det. Det er ikke uvanlig at det sendes ut 1400-1500 prøveeksemplarer av en ny bok.

Det er alt annet enn lett for et forlag å komme inn med et nytt læreverk med ukjente forfatternavn, spesielt ikke i de store og sentrale fagene – all erfaring viser nemlig at lærere flest er konservative når det gjelder valg av læreverk. Har de først fått tillit til en forfatter (eller et forfatterteam), holder de seg gjerne til vedkommende. For et forlag er det derfor om å gjøre å vise at man er trygt forankret i en tradisjon, samtidig som man har utviklet noe nytt og spennende. Elementer som layout, illustrasjoner, oppgaver og lærerveiledning spiller en avgjørende rolle når lærere gjør sine valg – mens de færreste bryr seg om pris.

norsk lektorlag

Sekretariat:
Norsk Lektorlag, Keyzers gate 5,
0165 Oslo.
Telefon: 23327994,
telefax: 23327990,
Nettsider: www.norsklektorlag.no
E-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Generalsekretær:
Otto Kristiansen
Tlf. 23327994 (a),
48171611 (m),
e-post:
otto.kristiansen@norsklektorlag.no

Administrasjonssekretær:
Hildegunn
Kreppene
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Regnskapsansvarlig:
Tove
Johannessen
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Sentralstyret

1. nestleder:
Helge Bugge Eriksen, Skien
Tlf. 35905850 (a), 35545630 (p), 98439426 (m)
e-post: buggeriksen@hotmail.com

Else Alvik, Ås, forsikringsansvarlig.
Tlf. 64975765 (a), 64940825 (p),
91583351 (m),
e-post: else.alvik@norsklektorlag.no

Just Almås, Lillehammer.
Tlf. 61224216 (a), 61257261 (p), 99381118 (m)
e-post: justalmas@hotmail.com

Fred O. Slutaas, Elnesvågen.
Tlf. 71266400 (a), 71262942 (p), 95833858 (m)
e-post: fred.olav.slutaas@norsklektorlag.no

Leder:
Gro Elisabeth Paulsen, Gjøvik.
Tlf. 23327994 (a), 91327691 (m),
e-post:
gro.elisabeth.paulsen@norsklektorlag.no

2. nestleder:
Sigrid Skogan, Steinkjer.
Tlf. 74121700 (a), 74161431 (p),
92810979 (m)
e-post: Sigrid.Skogan@c2i.net

Else Wigen Berner, Stavanger.
Tlf. 51842200 (a), 51581473 (p),
90940113 (m)
e-post: eberner@c2i.net

Geir Haagensen, Steinkjer, sekretær.
Tlf. 74160170 (a), 41200323 (m)
e-post:
geir.hagensen@steinkjer.kommune.no

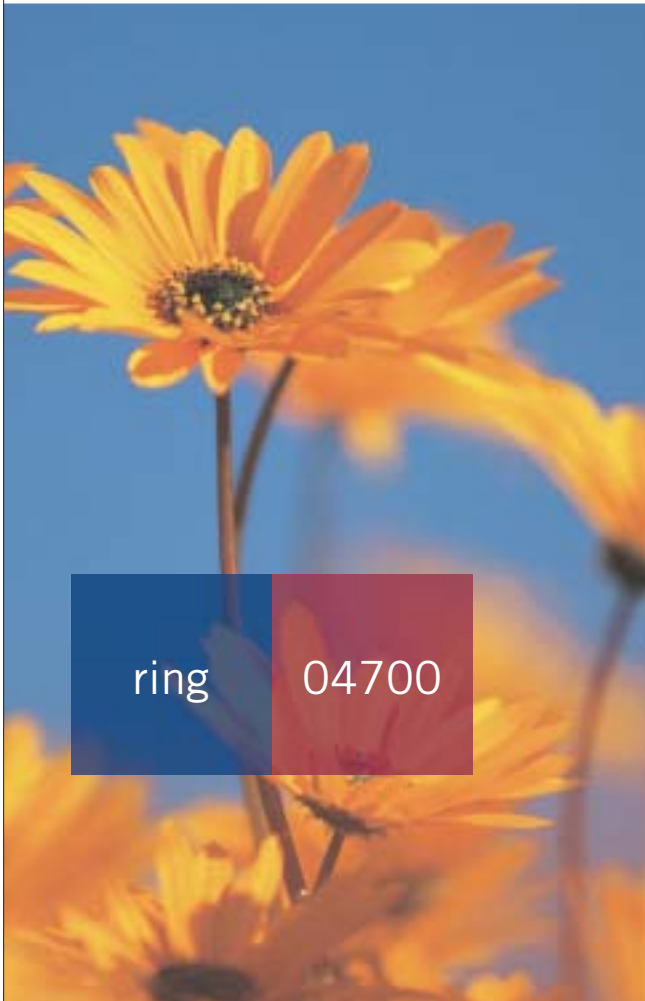
Svein Einar Bolstad, Bergen
Tlf. 56310200 (a), 55266439 (p),
90041170 (m)
svein.einar@bolstad.to

Fylkeslagene:

Akershus Lektorlag	Leder Rudy Wolff		47 25 61 25	rudy.wolff@sensewave.com
Aust Agder Lektorlag	Leder Terje Repstad	Møglestu vgs.	37 27 29 25	terje.repstad@moglestu.vgs.no
Buskerud Lektorlag	Leder Kari Handeland	Ringerike vgs.	32 12 79 28	kari.handeland@skole.bfk.no
Finnmark Lektorlag	Leder Roald Johansen	Vadsø vgs.	78 95 38 95	roald.johansen@ffk.vgs.no
Hedmark Lektorlag	Leder Ole Peder Kjeldstadli	Ener ungd. skole	62 52 09 67	ol-p-kj@online.no
Hordaland Lektorlag	Leder Svein Einar Bolstad	Sotra vgs.	55 26 64 39	svein.einar@bolstad.to
Møre og Romsdal Lektorlag	Leder Kjell Skorgevik	Fagerlia vgs.	70 12 16 27	kjell.skorgevik@mr-fylke.org
Nord Trøndelag Lektorlag	Leder Bjørn Frosthammer	Olav Duun vgs.	74 27 37 99	bjoern@frosthammer.net
Nordland Lektorlag	Leder Jørund Eldevik	Bodø vgs.	75 65 16 00	Jorund.Eldevik@bodo.vgs.no
Oppland Lektorlag	Leder Just Almås	Gausdal vgs.	61 25 72 61	justalmas@hotmail.com
Oslo Lektorlag	Leder Jon Hybert Sand	Nordstrand vgs.	66 80 70 78	jonsand20@hotmail.com
Rogaland Lektorlag	Leder Else Wigen Berner	Bergeland vgs.	51 58 14 73	eberner@c2i.net
Sogn og Fjordane Lektorlag	Leder Svein M. Sirnes	Hafstad vgs.	57 82 71 63	sognogfjordanelektorlag@hotmail.com
Sør Trøndelag Lektorlag	Leder Ann Jorid Grønli	Tiller vgs	73 93 35 01	ann-jorid.gronli@adolf.oien.no
Telemark Lektorlag	Leder Tor Henning Olssen	Bamble vgs.	35 96 09 21	tholssen@frisurf.no
Troms Lektorlag	Leder Solveig Ryeng	Kvaløya vgs.	77 69 53 44	fjaera@hotmail.com
Vest Agder Lektorlag	Leder Sten Aunevik	Tangen vgs.	38 03 04 18	StAu1@lsyd.no
Vestfold Lektorlag	Leder Odd A. Frydenberg	Sande vgs.	33 05 16 78	oddfv@vfk.no
Østfold Lektorlag	Leder Rhoar Gravingen	Frederik II vgs.	69 34 69 39	hr_gravn@stolav.vgs.no

Medlems
Rådgiveren

ring

04700

Benytt deg av medlemsfordelene dine

Foreningen har gjort jobben for deg og forhandlet frem de beste bank- og forsikringstilbudene i DnB NOR-konsernet.

Les mer på www.medlemsradgiveren.no, ring Medlemsrådgiveren 04700 eller kom innom et av våre kontorer.

DnB NOR

LES NORSK LEKTORLAGS NETTAVIS!

Les Norsk Lektorlags
nettavis for fag,
skole og utdanning!

Redaktør:

Fred Olav Slutaas.

Adresse:

www.norsklektorlag.no